

Έκθεση Αξιολόγησης των Διατμηματικών Διαδικασιών για τη Διαχείριση Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια που αφορούν Παιδιά

Ερευνήτρια:

Στάλω Λέστα

Εξωτερική συνεργάτιδα της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Πρόληψη και
Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΕΠΚΒΟ)

Αύγουστος 2021

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	9
Σκοπός και Στόχοι της Αξιολόγησης των ΔΔΠ	9
Μεθοδολογία Αξιολόγησης	10
Αποτελέσματα	11
○ Αντίληψη της έννοιας της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των ΔΔΠ.....	11
○ Εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση, εξειδίκευση και εποπτεία των λειτουργιών....	12
○ Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.....	14
○ Προβλήματα, δυσκολίες και κενά που αφορούν τις υφιστάμενες Διαδικασίες.....	18
○ Απουσία μιας ουσιαστικής διατμηματικής προσέγγισης και κατευθυντήριες γραμμές που να ορίζουν τη διατμηματική συνεργασία.....	18
○ Κενά που εντοπίστηκαν στις ΔΔΠ και χρίζουν επικαιροποίησης, περισσότερης επεξήγησης ή αποσαφήνισης.....	21
○ Κενά/Προβλήματα που αφορούν την εφαρμογή των ΔΔΠ.....	24
Εισηγήσεις των Επαγγελματιών για Βελτίωση και Αναδιαμόρφωση των ΔΔΠ	32
○ Εισηγήσεις για αναδιαμόρφωση των ΔΔΠ, δημιουργίας ειδικών κλιμακίων στην κάθε υπηρεσία και ένταξη συγκεκριμένων προνοιών διατμηματικής συνεργασίας.....	32
○ Προτάσεις/ εισηγήσεις των επαγγελματιών των εμπλεκόμενων κρατικών υπηρεσιών για μετεξέλιξη των ΔΔΠ και της συνεργασίας τους κάτω από μια νέα δομή.....	36
Κύρια Ευρήματα/ Συμπεράσματα της Αξιολόγησης των ΔΔΠ	41
Εισηγήσεις με βάση τα ευρήματα της παρούσας Αξιολόγησης των ΔΔΠ	48
Παράρτημα – Οδηγός συνέντευξης	50

Ακρώνυμα

ΣΕΠΚΒΟ	Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια
ΔΔΠ	Διατμηματικές Διαδικασίες για τη Διαχείριση Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια που αφορούν τα Παιδιά
ΕΔΔΠ	Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών για τη Διαχείριση Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια που αφορούν τα Παιδιά
ΥΚΕ	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
ΥΨΥ	Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας
ΥΨΥΠΕ	Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων
ΥΕΨ	Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας (Υπουργείο Παιδείας)
ΥΠΠΑΝ	Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΣΠΑΒΟ	Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στη Οικογένεια
ΗFC	Οργανισμός Hope For Children – CRC Policy Center
ΣτΠ	Σπίτι του Παιδιού
ΓεΣΥ	Γενικό Σύστημα Υγείας
ΤΑΕ	Τμήμα Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων

Εισαγωγή

Οι Διατμηματικές Διαδικασίες για τη Διαχείριση Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια που αφορούν τα Παιδιά

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια (ΣΕΠΚΒΟ) σε συνεργασία με τους αρμόδιους κρατικούς και μη-κρατικούς φορείς, κατέχει συμβουλευτικό ρόλο προς το κράτος, ως προς την καλύτερη εφαρμογή των προνοιών του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου του 2000 (Ν. 119(Ι)/2000), με στόχο την επίτευξη μιας ολοκληρωμένης πρόληψης και εξάλειψης της βίας στην οικογένεια.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η ΣΕΠΚΒΟ, σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) έχει ετοιμάσει θεσμοθετημένες διατμηματικές διαδικασίες που αφορούν το χειρισμό περιστατικών βίας από λειτουργούς όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών. Οι Διατμηματικές Διαδικασίες για τη Διαχείριση Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια που αφορούν τα Παιδιά (ΔΔΠ), απορρέουν από τον περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμο του 2000 (Ν.119(Ι)/2000) και παραθέτονται στο Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών για Παιδιά (ΕΔΔΠ). Στόχος του ΕΔΔΠ είναι η παροχή βελτιωμένων και συντονισμένων υπηρεσιών σε παιδιά που επηρεάζονται από την ενδοοικογενειακή βία, με απώτερο σκοπό την προστασία και στήριξή τους. Σημειώνεται ότι, στις ΔΔΠ, ως παιδιά ορίζονται τα ανήλικα άτομα μέχρι 18 χρονών. Το ΕΔΔΠ περιγράφει αναλυτικά τις διαδικασίες που χρειάζεται να ακολουθήσουν τις οι διάφορες εμπλεκόμενες υπηρεσίες, οργανισμοί, λειτουργοί και επαγγελματίες, και διασαφηνίζει τα καθήκοντα και το ρόλο τους.

Σκοπός και Στόχοι της Αξιολόγησης των ΔΔΠ

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η ΣΕΠΚΒΟ αποφάσισε να προβεί στην αξιολόγηση των ΔΔΠ. Κύριος σκοπός της διαδικασίας αξιολόγησης των ΔΔΠ είναι η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας εφαρμογής τους στη διαχείριση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν τα παιδιά. Συγκεκριμένα η αξιολόγηση στοχεύει:

- Στη διερεύνηση του βαθμού αποσαφήνισης του ρόλου και των αρμοδιοτήτων της κάθε εμπλεκόμενης υπηρεσίας αναφορικά με τη διαχείριση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν παιδιά, καθώς και του βαθμού

εκπαίδευσης/ επιμόρφωσης/εξειδίκευσης των λειτουργών ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε αυτά τα περιστατικά.

- Στην αξιολόγηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της διατμηματικής συνεργασίας, συντονισμού και συνέργειας μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων υπηρεσιών στη διαχείριση των περιστατικών.
- Στην εξακρίβωση πιθανών κενών ή αδυναμιών στις ΔΔΠ, καθώς και των παραγόντων οι οποίοι πιθανόν να παρεμποδίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή τους.
- Στην υποβολή εισηγήσεων ως προς την επικαιροποίηση, βελτίωση και περαιτέρω αναβάθμιση των ΔΔΠ με στόχο την αποτελεσματικότερη διαχείριση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν τα παιδιά, καθώς και στην ανάπτυξη μιας πιο ξεκάθαρης, συντονισμένης και αποτελεσματικής διατμηματικής συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Μεθοδολογία Αξιολόγησης

Δευτερογενής έρευνα

Πριν την ετοιμασία του εργαλείου (οδηγού συζήτησης) και τη διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας, έγινε ανασκόπηση και ανάλυση της γραπτής επισήμανσης των προβλημάτων/ δυσκολιών που αφορούν την εφαρμογή των ΔΔΠ, όπως αυτά είχαν υποβληθεί από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες ξεχωριστά, σε απάντηση σχετικής επιστολής της ΣΕΠΚΒΟ. Συγκεκριμένα, έγινε ανασκόπηση των σχολίων και επισημάνσεων που υποβλήθηκαν από το Γραφείο Χειρισμού Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια της Αστυνομίας, τις ΥΚΕ και τον οργανισμό Hope for Children.

Πρωτογενής έρευνα - Ατομικές συνεντεύξεις

Προς την καλύτερη δυνατότητα συλλογής και εξέτασης πιο αναλυτικών και εις βάθος επεξηγήσεων σχετικά με τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζονται σχετικά με την εφαρμογή των ΔΔΠ, καθώς επίσης και την ανάδειξη συγκεκριμένων τρόπων επίλυσης των προβλημάτων/δυσκολιών που προκύπτουν, κρίθηκε ως καλύτερη μέθοδος η διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας. Συγκεκριμένα, διεξάχθηκαν 7 ατομικές, ημι-δομημένες συνεντεύξεις, με τις προϊστάμενες, ανώτερες διοικητικούς λειτουργούς ή εκτελεστικές διευθύντριες των ακόλουθων οργανισμών:

- Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ)
- Νομική Υπηρεσία
- Γραφείο χειρισμού θεμάτων βίας στην οικογένεια και κακοποίησης ανηλίκων – Τμήμα Καταπολέμησης Εγκλημάτων- Αστυνομία

- Υπηρεσία Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων (ΥΨΥΠΕ)
- Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας (ΥΕΨ), Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας
- Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ)
- Σπίτι του Παιδιού (ΣΤΠ, Hope for Children-CRC Policy Center).

Λόγω των μέτρων υγείας και ασφάλειας εν μέσω της πανδημίας COVID-19, όλες οι συνεντεύξεις διεξάχθηκαν διαδικτυακά, μέσω της πλατφόρμας Zoom. Οι συνεντεύξεις ακολούθησαν ένα ημιδομημένο οδηγό συζήτησης και διήρκεσαν 60 περίπου λεπτά ή και περισσότερο σε κάποιες περιπτώσεις.

Όλες οι συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν αυτόματα, μέσω της πλατφόρμας Zoom (αποκλειστικά σε μορφή ήχου μόνο) για σκοπούς απομαγνητοφώνησης. Η ανάλυση και εξεργασία των ερευνητικών δεδομένων έγινε στη βάση των κειμένων της απομαγνητοφώνησης της κάθε συνέντευξης (transcripts) χρησιμοποιώντας το λογισμικό MaxQDA. Η ανάλυση ακολούθησε τη θεματική προσέγγιση (Thematic analysis): επαγωγική ανάλυση των δεδομένων ώστε να αναδειχθούν συγκεκριμένες θεματικές και τα επιμέρους θέματα που κρίθηκαν ως σημαντικά για τις συμμετέχουσες.

Αποτελέσματα

Αντίληψη της έννοιας της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των ΔΔΠ

Ερωτηθείς για το πώς αντιλαμβάνονται την έννοια της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των ΔΔΠ, οι συμμετέχουσες ανέφεραν την ανάγκη να υπάρχει άμεση ανταπόκριση στις συγκεκριμένες ανάγκες του παιδιού, με έναν τρόπο που να βάζει το παιδί στο επίκεντρο και να λαμβάνεται υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Επίσης, η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα των ΔΔΠ συνεπάγει ότι το ίδιο το παιδί αισθάνεται ασφάλεια, έχει την απαιτούμενη προστασία και λαμβάνει τόσο το ίδιο αλλά και η οικογένεια ψυχοκοινωνική στήριξη ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει της δυσκολίες και να προσχωρήσει μπροστά.

Παράλληλα, λόγω της σημαντικότητας της διατηρητικότητας των ΔΔΠ, η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα των Διαδικασιών συνδέθηκαν και με την απαραίτητη δέσμευση για συνεργασία, συνέργεια και μια ουσιαστική πολυθεματική προσέγγιση σε ολόκληρη τη διαδικασία χειρισμού των περιπτώσεων. Ταυτόχρονα, για την πιο αποτελεσματική εφαρμογή των ΔΔΠ, κρίθηκε σημαντικό αυτή να γίνεται από

εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο έχει την κατάλληλη κατάρτιση, εμπειρογνωμοσύνη, συστηματική επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν τα παιδιά.

«Η αποτελεσματικότητα θα ήταν η λιγότερη τριβή του θύματος με το σύστημα» Υπ1

«[Αποτελεσματικότητα και ποιότητα σημαίνει] οι διαδικασίες πρέπει να είναι απλές [...] Να υπάρχει η λιγότερη δυνατόν ταλαιπωρία στο παιδί, η λιγότερη επαναθυματοποίηση του καλώντας το να εξιστορήσει τα γεγονότα σε διάφορους και διάφορες χρονικές στιγμές. [...] Θεωρώ ότι ο ρόλος μας είναι να προστατεύσουμε το παιδί σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Ναι, από τη στιγμή που γίνεται καταγγελία, να μιλήσει το παιδί, να του ληφθεί κατάθεση αλλά μετά η κάθε υπηρεσία να έρθει να το στηρίξει στο δικό της κομμάτι πιο μακροπρόθεσμα χωρίς να πρέπει όλα να περιστρέφονται γύρω από το τι έγινε» Υπ2

«Για μένα αποτελεσματικότητα θα ήταν να υπάρχει τούτη η δέσμευση που είπα και πριν από όλες τις υπηρεσίες να συνεργαστούν, να είχαμε ας πούμε πολυθεματική προσέγγιση σε όλους τους χειρισμούς που κάνουμε. Θεωρώ τούτο θα συνέβαλλε σημαντικά ας πούμε, και όλες αυτές τις διαδικασίες που περιγράφουμε να ήταν υποχρεωτικό να εφαρμόζονται από εξειδικευμένο προσωπικό [...] ναι είναι σημαντικό να έχουμε διαδικασίες αλλά από την άλλη η αποτελεσματική τους εφαρμογή εξαρτάται από το ποιοι τις εφαρμόζουν» Υπ3

«Δηλαδή αν θα τα συνοψίσουμε, ποιότητα και αποτελεσματικότητα σημαίνει να μπορώ να ανταποκρίνομαι σε αυτό που έχει ανάγκη το παιδί, να ανταποκρίνομαι με έναν τρόπο που το ίδιο το παιδί να αισθάνεται ασφάλεια [...] η διαδικασία βάζει επίκεντρο το παιδί...Δηλαδή θέλουμε άλλη οπτική γωνία των διαδικασιών (με επίκεντρο το παιδί), εξειδικευμένους και με συστηματική επιμόρφωση επαγγελματίες που εργάζονται και λογοδοσία» Υπ4

«Οπότε δέσμευση σημαίνει να είναι η αποκλειστική μου εργασία, σημαίνει να έχω τόσο φόρτο όσο αντέχω για να ανταποκρίνομαι σωστά... [...] επομένως πρέπει να δούμε και τούτους τους παράγοντες ποιότητας, πόσο θα ασχοληθούμε και πόσα λεφτά θα επενδύσουμε και πόσο προσωπικό θα επενδύσουμε» Υπ4

Εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση, εξειδίκευση και εποπτεία των λειτουργών

Οι διάφορες υπηρεσίες ανέφεραν ότι οι λειτουργοί που χειρίζονται περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν παιδιά έχουν μια αρχική εκπαίδευση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα διαχείρισης τέτοιων περιπτώσεων, αποκτώντας γνώσεις κυρίως μέσω της πρακτικής (on the job training) αντί της εκπαίδευσης (training) καθαυτής. Γίνεται επίσης αναφορά στις βασικές προϋποθέσεις, αρμοδιότητες και διαδικασίες που αφορούν συγκεκριμένες υπηρεσίες μέσω εγκυκλίων, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις υλοποιούνται και επιπρόσθετες εκπαιδευσεις σε

επαρχιακό επίπεδο. Παράλληλα, υπάρχει στήριξη και καθοδήγηση από προϊστάμενους/προϊστάμενες, ειδικά σε περιπτώσεις νεοδιορισμένων λειτουργών ή λειτουργών που δεν έχουν μεγάλη εμπειρία σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας.

Παρόλα αυτά, πλην των εμπλεκόμενων ΜΚΟ και του Γραφείου χειρισμού θεμάτων βίας στην οικογένεια και κακοποίησης ανηλίκων της Αστυνομίας (το οποίο είναι σχετικά νεοσύστατο) καμιά άλλη κρατική υπηρεσία δεν διατηρεί ειδικό κλιμάκιο αποκλειστικής ενασχόλησης με θέματα ενδοοικογενειακής βίας. Αυτό διαφάνηκε, σύμφωνα με τις απόψεις των συμμετεχουσών, να εμποδίζει το κτίσιμο της απαραίτητης εμπειρογνωμοσύνης και σχετικών δεξιοτήτων, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται κενά εφαρμογής της γνώσης των λειτουργών στην πράξη.

Συγκεκριμένα, αναγνωρίστηκε ότι υπάρχει αρκετό περιθώριο βελτίωσης σε σχέση με την επαρκή κατάρτιση και εμπειρογνωμοσύνη των λειτουργών να υιοθετούν μια πιο φιλική και παιδοκεντρική προσέγγιση και να ανταποκρίνονται την αναγκαία ευαισθητοποίηση και αποτελεσματικότητα προς το παιδί και την οικογένεια. Γενικά, διαφαίνεται η ανάγκη να γνωρίζουν οι λειτουργοί όχι το τι χρειάζεται να κάνουν (αφού αυτό σύμφωνα με τις απόψεις των συμμετεχουσών αναγράφεται ξεκάθαρα στις ΔΔΠ), αλλά το πώς να το κάνουν. Προς αυτή την κατεύθυνση, δεν επισημάνθηκε κάποια ανάγκη για περεταίρω εκπαίδευση που να αφορά συγκεκριμένα τις ΔΔΠ και την εφαρμογή τους, αλλά η ανάγκη για εξειδίκευση των εμπλεκόμενων λειτουργών/προσωπικού, για καλλιέργεια συγκεκριμένων δεξιοτήτων χειρισμού, για εφαρμογή της κατάλληλης προσέγγισης που να κάνει το παιδί να αισθάνεται ασφάλεια και μιας ολιστικής διαχείρισης των περιστατικών. Παράλληλα, αναγνωρίστηκε η ανάγκη να διασαφηνιστεί με συγκεκριμένα κριτήρια η συγκεκριμένη εξειδίκευση των λειτουργών που θα ασχολούνται με αυτές τις περιπτώσεις, όπως π.χ. ακαδημαϊκές σπουδές, εμπειρία, χρόνια υπηρεσίας, συγκεκριμένη πείρα, συστηματική και συνεχιζόμενη επιμόρφωση κλπ.

«Πρέπει να ξεκινήσεις και να πεις ότι σε κάθε δομή και σε κάθε υπηρεσία πρέπει να έχω εξειδικευμένο τμήμα που να ασχολείται. Το εξειδικευμένο τμήμα σημαίνει ότι ασχολούμαι μόνο με τούτο το πράμα, μπορούμε να το στηρίξουμε αυτό το πράμα. Και θεωρώ ότι αφού μιλούμε για διατμηματικές, ότι πρέπει να καθοριστούν κριτήρια ως προς το τι σημαίνει αυτή η εξειδίκευση για τα άτομα που ασχολούνται π.χ. σε άλλες χώρες συγκεκριμένα υπάρχουν πολλά κριτήρια [...] όπως τα χρόνια υπηρεσίας, η εκπαίδευση, το background κλπ... [...] Επίσης, να διασαφηνιστεί στις διατμηματικές ακόμα και ο όρος που αναφέρει ότι όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες οφείλουν αν δεν κάνω λάθος να παρέχουν εξειδικευμένη εκπαίδευση, τι θεωρείται δηλαδή αυτή η εξειδικευμένη εκπαίδευση.» Υπ5

Επισημάνθηκε επίσης και η έλλειψη μιας συστηματικής εποπτείας των εμπλεκόμενων λειτουργιών/προσωπικού (ενδοσηχρησιακά) καθώς και η έλλειψη μιας πιο συχνής ανατροφοδότησης από και προς ανώτερους/ανώτερες λειτουργούς ή προϊστάμενους/προϊστάμενες, η οποία κατ' επέκταση θα βοηθούσε στο να αναγνωριστούν κάποια κενά στη διαχείριση των περιπτώσεων, να εξευρεθούν πιο αποτελεσματικοί τρόποι ανταπόκρισης και να επιλυθούν συγκεκριμένα προβλήματα ή αδιέξοδα. Εναπόκειται συχνά στην/στον κάθε λειτουργό να αναφέρει από δική της/δική του πρωτοβουλία δυσκολίες/ προβλήματα/ κενά/ παρακωλήσεις/αδιέξοδα και να παραπέμψει σε ανώτερο, με αποτέλεσμα άτομα σε διευθυντικές θέσεις να μη γνωρίζουν πάντα τι συμβαίνει ή τι χρειάζεται να επιλυθεί.

«δεν υπάρχει σωστός έλεγχος, δεν υπάρχει εποπτεία των λειτουργιών,». Υπ6

«έπρεπε να υπάρχουν ειδικά units στη κάθε υπηρεσία που να χειρίζονται μόνο τούτες τις περιπτώσεις και να έχουν συστηματική εκπαίδευση γιατί η εκπαίδευση δεν κάτι που κάνεις και τέλειωσε. Εννοώ είναι κάτι που επιδιώκουμε συνέχεια για να λέμε ότι εξειδικευόμαστε κάπου. ψ κάτι που βλέπουμε ότι δεν υπάρχει [...] θα έπρεπε να υπάρχει εποπτεία γιατί είναι και ένας τρόπος επαναξιολόγησής των χειρισμών που κάνουμε.» Υπ3

Φαίνεται ότι η δημιουργία ειδικών τμημάτων/κλιμακίων σε κάθε κρατική υπηρεσία που να ασχολείται αποκλειστικά με τα θέματα ενδοοικογενειακής βίας και κατ' επέκταση να κατέχει συγκεκριμένη εξειδίκευση, σε συνδυασμό με την απαραίτητη εποπτεία και στήριξη των λειτουργών, θα βοηθούσε σημαντικά στην αποτελεσματικότητα των χειρισμών των περιπτώσεων αλλά και στην εξασφάλιση ποιοτικών υπηρεσιών προς το παιδί και την οικογένεια.

Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού

Κατά τη γνώμη των επαγγελματιών που έλαβαν μέρος στην αξιολόγηση, διαφαίνεται ότι ο τρόπος λειτουργίας των υφιστάμενων διαδικασιών δεν διασφαλίζει πάντα ή επαρκώς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Από τη μια, δεν αξιολογείται επαρκώς από την αρχή της υπόθεσης το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού στο συγκεκριμένο του, ενώ απουσιάζει και μια κοινή εκτίμηση του βαθμού επικινδυνότητας και ένα κοινό πλάνο διαχείρισης το οποίο να ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες συνθήκες και κατ' επέκταση στο τι θα ήταν καλύτερο για το παιδί. Από την άλλη, οι ίδιες οι διαδικασίες καθαυτές, συχνά λειτουργούν ενάντια στο συμφέρον του παιδιού, είναι (επανα)τραυματικές και συντείνουν στην επαναθυματοποίηση του παιδιού.

*«το καλύτερο συμφέρον του παιδιού δεν αξιολογείται, ώστε με βάση εκείνο να κινούμαστε ...»
Υπ3*

«[αν το δούμε από τα μάτια του παιδιού] , η απάντησή μου είναι ότι αυτό το εγχειρίδιο (ΕΔΔΠ) δεν απαντά στο τι θα γίνει στο παιδίεγώ το παιδί πανικοβάλλομαι, εγώ θωρώ πέντε «μονάρκα» αντί πέντε βοηθούς υπηρεσίες, δεν βλέπω ότι είναι εδώ να με βοηθήσουν, βλέπω πέντε υπηρεσίες που θα με ποφκάλουν στο να ανταποκριθώ στις διαδικασίες τους... [Το ΕΔΔΠ] είναι προσανατολισμένο σε διαδικασίες αντί στο συμφέρον του παιδιού” Υπ4.

«Στην πράξη ακολουθούμε διαδικασίες. Αν θέλαμε να δουλεύουμε for the best interest of the child θα έπρεπε να έχουμε άλλες δομές. [...] Κοίταξε όταν ένα μωρό το υποχρεώνω να πηγαίνει σε ένα αστυνομικό σταθμό να κάνει καταγγελία και να ξεκινά να το βλέπει η ΥΚΕ, μετά η αστυνομία, μετά να το πάρω να του πάρω οπτικογραφημένη κατάθεση κλπ. Τούτο το πράγμα εν πρόβλημα. It's not for the best interest of the child. Εν μια ταλαιπωρία του παιδιού. Μια ψυχική ταλαιπωρία [...]. Τι το πιο φιλικό να είχαμε άλλη δομή;” Υπ1

Πρώτιστα, ο τρόπος που γίνεται η υποβολή του παιδιού στην ιατρική εξέταση θεωρείται αρκετά προβληματικός, λόγω της συχνής ακαταλληλότητας του χώρου που πραγματοποιείται η εξέταση και της ανάγκης παρουσίας ενός μεγάλου αριθμού ατόμων (ιατρού, νοσηλευτών, κοινωνικού λειτουργού, αστυνομίας, γυναικολόγου, παιδοχειρουργού κλπ.), τα οποία το παιδί δε γνωρίζει. Ως αποτέλεσμα, το παιδί νιώθει εκτεθειμένο, ευάλωτο, δεν νιώθει ασφάλεια και η όλη διαδικασία καταλήγει να είναι (επανα)τραυματική. Η «ψυχρότητα» και η μη φιλική προς το παιδί διαδικασία της ιατρικής εξέτασης έθεσε επίσης κάποια ερωτήματα ως προς την αναγκαιότητά της, ειδικά μιας και σε κάποιες χώρες δεν αποτελεί πια απαραίτητη προϋπόθεση. Σε κάθε περίπτωση, φαίνεται να υπάρχει μια ξεκάθαρη ανάγκη αναθεώρησης της διαδικασίας της ιατρικής εξέτασης ώστε να καταστεί πιο φιλική προς το παιδί και να του παρέχει ασφάλεια.

«αν θέλουμε να πραγματικά να υποβοηθήσουμε το παιδί σε αυτό όλο το πράγμα, αυτοί όλοι δεν χρειάζονται εκεί... είναι πάρα πολλοί ...είναι μια επίσης, κακοποίηση τούτο το πράγμα που συμβαίνει εκεί ..[...] Όμως το παιδί νιώθει ασφαλές και καλά με το να είναι με την λειτουργό ΤΟΥ, δηλαδή εκείνη που ξέρει, που το παρακολουθεί. Να πούμε επίσης, ότι σε άλλες χώρες δεν είναι υποχρεωτική η ιατρική εξέταση για την πιστοποίηση της κακοποίησης, ίσως και μείς πρέπει να το ξανασκεφτούμε» Υπ5

Επανατραυματική θεωρείται και η ανάγκη, λόγω των υφιστάμενων διαδικασιών, να πηγαίνει το παιδί από υπηρεσία σε υπηρεσία για να εξιστορήσει τα συμβάντα στη κάθε υπηρεσία ξεχωριστά, με αποτέλεσμα να αναβιώνει την ιστορία, και το τραύμα, ξανά και ξανά, με τη διαδικασία να γίνεται ψυχοφθόρα. Επίσης, αν το παιδί στην επανειλημμένη εξιστόρηση των γεγονότων αναφέρει κάτι με διαφορετικό τρόπο, έχει να αντιμετωπίσει επίσης και την αμφισβήτηση των λεγομένων του, κάτι που αυξάνει το αίσθημα ευαλωτότητας του.

«η επαναθυματοποίηση του παιδιού είναι το μόνο σίγουρο...διότι που την στιγμή που δεν υπάρχει μια διαδικασία κοινή, από αυτή την στιγμή σημαίνει ότι το παιδί σε τούτους τους πέντε εκεί θα τα πει ξεχωριστά στον καθένα, στην κάθε υπηρεσία.... και στην κάθε υπηρεσία μπορεί να πρέπει να το πει και δύο και τρεις φορές” Υπ4

«[γίνεται]... επαναθυματοποίηση του καλώντας το να εξιστορήσει τα γεγονότα σε διάφορους και σε διάφορες χρονικές στιγμές. Πολλές φορές τα λέει και διαφορετικά επειδή δεν είναι αναμενόμενο από ένα παιδί να τα εξιστορεί με τον ίδιο τρόπο και μετά... [να τρομοκρατείται το μωρό στο δικαστήριο] ότι τούτο εν ένδειξη της αναξιοπιστίας του». Υπ2

Σε σχέση με τη διαδικασία αυτή εκφράστηκαν προβληματισμοί κατά πόσο λόγω της ανάγκης να ακολουθηθούν οι διαδικασίες που προνοούνται ξεχωριστά για κάθε υπηρεσία «κατά γράμμα», ώστε η κάθε υπηρεσία να μπορεί να νιώθει ότι έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, εξυπηρετούνται στο τέλος μόνο οι διαδικασίες καθαυτές και όχι ουσιαστικά το παιδί. Στην απουσία μιας συντονισμένης διαθεματικής στήριξης προς το παιδί, όπου συγκεκριμένα άτομα θα παρακολουθούν την υπόθεσή του από την αρχή μέχρι το τέλος, και όπου το παιδί μπορεί να κτίσει μια σχέση με τα άτομα αυτά, το παιδί παραμένει εκτεθειμένο, συνεργάζεται λιγότερο και δε λαμβάνει την απαραίτητη στήριξη και ενδυνάμωση.

«πολλές φορές νιώθουμε ότι εξυπηρετούμε διαδικασίες και όχι το παιδί και τούτο είναι έτσι κάτι που μας ανησυχεί πολλές φορές γιατί αναγκαστικά για σκοπούς ας πούμε διερεύνησης ή για τυπικούς λόγους για να μπορούμε να πούμε ότι όλα έγιναν και η κάθε υπηρεσία είναι καλυμμένη, ας πούμε βάλεις το παιδί σε διαδικασίες που δεν θα έπρεπε να βάλεις, και τούτο νιώθουμε, ότι μερικές φορές εξυπηρετούμε μόνο τις διαδικασίες αντί το παιδί, που δεν είναι τούτος ο στόχος μας» Υπ3

«όμως στην πραγματικότητα αν δεις τις διατμηματικές δεν διαφυλάσσονται τα δικαιώματα των παιδιών. Δηλαδή διαφυλάσσονται οι υποχρεώσεις του κάθε φορέα, διασφαλίζεται ο κάθε φορέας να κάνει σωστά την δουλεία του, όμως νομίζω ότι πρέπει να το δούμε αλλιώς αυτό το κομμάτι» Υπ5

«είναι πολύ απρόσωπες οι διαδικασίες. Θα ήταν καλά να υπήρχε κάποιος που να είναι συνέχεια με το παιδί, να έχει την έννοια του [...] δηλαδή να νιώσει το παιδί ότι καλά έκανα και μίλησα, πολλά παιδιά που τους μιλούμε εκφράζουν μετά αμφιβολίες και ενοχές που μίλησαν [...] και ο λόγος είναι γιατί δεν υπάρχει αρκετή στήριξη στο παιδί, για να του δώσει κάποιος να καταλάβει ότι καλά έκαμες και θα σε βοηθήσουμε...[...] οπότε το παιδί, από την μια το παροτρύνεις ότι πρέπει να μιλήσει και σου ανοίγεται και το αφήνεις εκεί εκτεθειμένο... νιώθω ότι το παιδί μένει εκτεθειμένο από τις διαδικασίες” Υπ6

Επιπρόσθετα, η αποσπασματικότητα των διαδικασιών ανά υπηρεσία, δεν παρέχει την απαραίτητη ευελιξία που μπορεί να χρειάζεται λόγω συγκεκριμένων επιπρόσθετων δυσκολιών ή σύνθετων θεμάτων που προκύπτουν στην πορεία (για παράδειγμα ακατάλληλοι γονείς, αδυναμία συνεργασίας από γονείς, διαμάχες μεταξύ γονιών, προβλήματα εξάρτησης ουσιών, ψυχοκοινωνικά θέματα που μπορεί να αντιμετωπίζει η οικογένεια κλπ.). Υπήρχαν και περιπτώσεις που στην ανάγκη να ακολουθηθούν πιστά οι διαδικασίες, ή για χάρη των διαδικασιών και μόνο ή λόγω τεχνικών λεπτομερειών (technicalities), να μην προχωρήσει άμεσα μια υπόθεση και να παραμείνει στάσιμη, τη στιγμή που θα έπρεπε να προέχει το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και να υπάρχει μια άμεση ανταπόκριση προς αυτό.

Παράλληλα, η ανάγκη για να προχωρήσει πρώτιστα η δικαστική διαδικασία με τη λήψη οπτικογραφημένης κατάθεσης από το παιδί, φαίνεται να αντικόπτει τις παροχές υπηρεσιών ουσιαστικής θεραπείας και/ή ψυχοκοινωνικής στήριξης προς το παιδί ή και την οικογένεια, ιδιαίτερα επειδή μπορεί κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας να αναδειχθούν άλλα συμφέροντα (συνήθως εκείνα του δράστη ή συμφέροντα που αφορούν διαμάχες μεταξύ των γονέων), παραγνωρίζοντας όμως το ίδιο το συμφέρον του παιδιού.

«για να μπορέσεις στο στάδιο που είναι τούτο παιδί να λάβει στήριξη και θεραπεία και να το αφήσει πίσω το ότι του συνέβηκε, να βάλεις καινούργιους στόχους και να χτίσεις πάνω σε εκείνους, εκκρεμεί η οπτικογραφημένη...Το παιδί πραγματικά δεν μπορεί να αρχίσει ουσιαστική θεραπεία αν εκκρεμεί η δικαστική διαδικασία, το έχεις το παιδί στο περίμενε, και σταματά να είναι επίκεντρο το παιδί και το συμφέρον του και γίνεται επίκεντρο η δικαστική διαδικασία και τα συμφέροντα του όποιου άλλου και συνήθως μιλούμε για τον δράστη εντός οικογένειας, που μπορεί να το δει, να του κάμει χίλια όσα” Υπ4

Με τον ίδιο τρόπο, κάποιες πρακτικές φαίνεται να προσπαθούν να γεφυρώσουν συγκρουόμενα συμφέροντα (π.χ. παιδιού και δράστη), τα οποία όμως μπορεί να μην αφήνουν να διασφαλιστεί το καλύτερο συμφέρον του παιδιού ή δε λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τις συνυφασμένες ανάγκες των παιδιών και των μητέρων τους, μιας και σε πολλές περιπτώσεις συνυπάρχει βία και προς ενήλικες (γυναίκες).

«Δεν πρέπει ο λειτουργός, ο οικογενειακός σύμβουλος, να έχει ευθύνη να διαχειριστεί και τον δράστη και το θύμα... πουθενά δεν γίνεται στον κόσμο τούτο το πράγμα...Ένας δουλεύει με το θύμα, άλλος δουλεύει με το δράστη. Πού είναι τα δικαιώματα της μιας ομάδας, πού είναι τα δικαιώματα και της άλλης ομάδας; Δεν μπορείς επίσης να βλέπεις το παιδί και να αφήνεις την μαμά του απέξω ενώ είναι και εκείνη κακοποιημένη...[...] και στις περιπτώσεις που η κακοποίηση είναι από τη μάμα, αλλά είναι απόρροια της κακοποίησης της ίδιας, πώς διασφαλίζεται αυτό το πράγμα μέσα από τις διατμηματικές διαδικασίες, η δική της κακοποίηση; Υπάρχουν κενά σε αυτό το πράγμα... θέλει να το δούμε αλλιώς» Υπ5

Ουσιαστικά οι περισσότερες υπηρεσίες ανέφεραν ότι για να μπορεί να διασφαλίζεται στο έπακρον το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, οι διαδικασίες χρειάζεται να αναδιατυπωθούν ώστε να βάζουν στο επίκεντρο το παιδί και να περιστρέφονται γύρω από τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν για την προστασία του, καθορίζοντας την ανάμειξη και τη συνεργασία των υπηρεσιών που προνοούνται στο κάθε συγκεκριμένο στάδιο, αντί για την κάθε υπηρεσία/οργανισμό ξεχωριστά.

«το ορθό ήταν να είναι στο επίκεντρο να είναι το παιδί και η διαδικασία να σου έλεγε τι κάμει το παιδί, και όχι τι θα κάμουν οι ΥΚΕ, τι θα κάμει η αστυνομία, οι ΥΨΥΠΕ κλπ. [...] Συνεπώς, οι διατμηματικές πρέπει πλέον να γράφονται και να απαντούν στο παιδί και όχι στο λειτουργό των ΥΚΕ ή στην νομική υπηρεσία ή στην Αστυνομία. Είμαι παιδί και θέλω να μου πεις τι θα με κάνεις, όταν μου συμβαίνει κάτι και δεν έχει χαμπάρι κανένας ή από την στιγμή που άνοιξα το στόμα μου θέλω να μου πεις τι θα μου συμβεί» Υπ4

Προβλήματα, δυσκολίες και κενά που αφορούν τις υφιστάμενες Διαδικασίες

Απουσία μιας ουσιαστικής διατμηματικής προσέγγισης και κατευθυντήριες γραμμές που να ορίζουν τη διατμηματική συνεργασία

Ενώ το ΕΔΔΠ ξεκαθαρίζει λεπτομερώς και με σαφήνεια το ρόλο, τις αρμοδιότητες, τις ευθύνες καθώς και τον συγκεκριμένο τρόπο δράσης και ανταπόκρισης που χρειάζεται να ακολουθήσει η κάθε υπηρεσία ξεχωριστά, διαφαίνεται ένα τεράστιο κενό σε σχέση με τον καθορισμό μιας ουσιαστικής, δομημένης και ξεκάθαρης διατμηματικής συνεργασίας. Συγκεκριμένα απουσιάζει ένας σαφής προσδιορισμός του τρόπου με τον οποίο οι διάφορες εμπλεκόμενες υπηρεσίες χρειάζεται να συντονίζονται, να επικοινωνούν μεταξύ τους, να παρέχουν ενημέρωση, πληροφόρηση και ανατροφοδότηση η μια στην άλλη, να συνεργάζονται ως προς μια ολιστική παροχή υπηρεσιών και να αναλαμβάνουν τις συνεχιζόμενες ευθύνες που εξακολουθούν να υπάρχουν και μετά την πρώτη ανταπόκριση σε ένα περιστατικό. Η απουσία του προσδιορισμού της διαθεματικής συνεργασίας φαίνεται να λειτουργεί ως σημαντικό εμπόδιο ως προς την αποτελεσματική εφαρμογή των ΔΔΠ και την παροχή αποτελεσματικών και ποιοτικών υπηρεσιών προς τα παιδιά και τις οικογένειές τους.

[...] όμως πρέπει να διευκρινιστεί τι σημαίνει συντονισμός [...] Δηλαδή συντονισμός σημαίνει ότι απλά στέλνεις μια επιστολή και ενημερώνεις; Συντονισμός σημαίνει ότι είσαι υποχρεωμένος εντός τάδε χρονικού διαστήματος να καλέσεις τους τάδε και να ανατεθούν ευθύνες, υποχρεώσεις[...] Ο τρόπος με τον οποίο γράφονται (οι διατμηματικές) αφήνουν πολλά

περιθώρια ανοικτά και ότι απλά εν τέλει σε πρώτο βήμα αυτές οι διατμηματικές καθορίζουν τα καθήκοντα της κάθε υπηρεσίας μόνο. Πρέπει να πάμε όμως και σε ένα άλλο βήμα, που είναι πως αυτά όλα τα πράγματα παντρεύονται, τι ευθύνες συνεχίζουν να έχουν ο καθένας τους... όχι επειδή εγώ έκανα αυτό το ένα πράγμα τέλειωσα εκεί» Υπ5

Ακόμα και οι πολυθεματικές συναντήσεις που αναφέρονται στις διαδικασίες, παραμένουν προαιρετικές και συγκαλούνται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις μόνο, όταν έχει φτάσει μια περίπτωση να είναι ιδιαίτερα επείγουσα. Αντίθετα, οι περισσότερες εμπλεκόμενες υπηρεσίες αναγνώρισαν την αναγκαιότητα και τη χρησιμότητα να γίνονται συχνές, συστηματικές, πολυθεματικές/διατμηματικές συναντήσεις, ειδικά από τα πρώτα στάδια της περίπτωσης ώστε να εκτιμηθεί από κοινού η επικινδυνότητα και το ρίσκο και να προβούν όλες οι υπηρεσίες σε μια κοινή διαχείριση. Αρκετά σημαντικό είναι να μπορούν και οι άλλες υπηρεσίες να συγκαλούν πολυθεματική συνάντηση, ιδιαίτερα αν έχει επιπέσει στην αντίληψη τους κάτι σημαντικό/επείγον, χωρίς αρμοδιότητα αυτή να έγκειται αποκλειστικά στις ΥΚΕ.

«δε γίνεται πολυθεματική συνάντηση δηλαδή όταν λέμε διατμηματική είναι σαν να κάνει ο καθένας κάνει το κομμάτι του και νιώθουμε και καλά και βάλουμε και τικ ας πούμε έναμα το και παρακάτω δεν ξέρουμε τι γίνεται...Δηλαδή αν γίνει μια αναφορά δεν ξέρουμε τι έκανε ο κοινωνικός λειτουργός, πήγε σπίτι του; δεν πήγε; πότε πήγε; τι είδε.... Το ίδιο και με την αστυνομία [...]. Με το γραφείο ευημερίας που είναι το πιο σημαντικό [...] υπάρχει μεγάλη δυσκολία στο να βρεις τον λειτουργό για να μιλήσεις, να μπει μια πολυθεματική [...] πρέπει να έρθεις στο πολύ επείγον, οπότε εκεί ναι έχουμε πολύ μεγάλο θέμα” Υπ6

Γενικά, η συστηματική ενημέρωση και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών φαίνεται να είναι ελλιπής, λόγω φόρτου εργασίας και μη διαθεσιμότητας των λειτουργών οι οποίοι/ες αδυνατούν να ανταποκριθούν άμεσα ή σύντομα. Επίσης, το γεγονός ότι δεν υπάρχουν συγκεκριμένα άτομα που να λειτουργούν ως σημείο αναφοράς σε κάθε υπηρεσία, πολλές φορές δυσχεραίνει την επικοινωνία, αφού δεν έχει κτιστεί μια σχέση μαζί τους. Επιπρόσθετα δεν είναι ξεκάθαρες οι γραμμές λογοδοσίας π.χ. δεν είναι ξεκάθαρο που λογοδοτεί ο/η κάθε λειτουργός των ΥΚΕ και με ποια προϊστάμενη/προϊστάμενο χρειάζονται να μιλήσουν άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

«Η μία δυσκολία είναι ότι δεν είναι ποτέ ο ίδιος λειτουργός της περίπτωσης και συνέχεια αλλάζουν και η άλλη δυσκολία οι υπεύθυνοι τους δεν ξέρουμε ποιοι είναι, εγώ δεν ξέρω αλήθεια αν έχω έναν πρόβλημα ποιο άτομο θα πιάσω, ποιος είναι ο επαρχιακός π.χ.» Υπ6

Αντίθετα, σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν άτομα αναφοράς, τα οποία αποκλειστικά χειρίζονται περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας προς παιδιά (π.χ. νέο κλιμάκιο

Αστυνομίας, ΣΠΑΒΟ, HFC) η επικοινωνία είναι πιο εύκολη, άνετη, άμεση και αποτελεσματική.

«με την αστυνομία δημιουργήσαν αυτό το γραφείο και συνεργαζόμαστε μαζί τους [...] δημιουργήσαμε προσωπική σχέση άρα αν έχω εγώ κάτι που αφορά σωματική βία στην οικογένεια θα τηλεφωνήσω στο ίδιο άτομο, θα μιλήσω με την υπεύθυνο ... έχουμε σχέσεις...[...] μπορεί να μην συμφωνούμε εκατό τις εκατό αλλά θα τα βρούμε ...επειδή είναι τα ίδια άτομα πάνω-κάτω και αλλαγές να έχει πάλε γνωριζόμαστε, άρα αυτό μας βοήθα πάρα πολύ να είμαστε και άμεσοι και το επείγον μας» Υπ6

Λόγω της αποσπασματικής προσέγγισης που αναγράφεται στις διαδικασίες καθώς και της απουσίας ενός ενιαίου πρωτόκολλου, φαίνεται να απουσιάζει, σε αρκετές περιπτώσεις, μια κοινή γραμμή μεταξύ των υπηρεσιών και συμφωνημένες κοινές προτεραιότητες, με αποτέλεσμα οι προτεραιότητες της κάθε υπηρεσίας είναι διαφορετικές. Αυτό πολύ συχνά οδηγεί σε παρακωλύσεις, αδιέξοδα και στασιμότητα των περιπτώσεων.

«ο τρόπος που είναι γραμμένο [το ΕΔΔΠ] είναι διαδικαστικός. Εγώ θεωρώ ότι δεν σου δίνει προτεραιότητες. Μπορεί η προτεραιότητα να είναι πχ ένα παιδί να το δει πρώτα ο ψυχολόγος και μετά ο ιατροδικαστής. Άρα ναι, χρειάζεται να φαίνεται τούτο το πράγμα, τα actions to be taken, υπάρχει ένα σχεδιάγραμμα μέσα στις διατμηματικές αλλά δεν σου δίνει την αίσθηση του τι είναι σοβαρό και τι προέχει κάποιες φορές. [...] Όπως έχουμε το Σπίτι του Παιδιού. Εκεί ο αστυνομικός ξέρει ότι αμέσως θα το πάρει το παιδί στο Σπίτι, θα το δει ο ψυχολόγος, θα μου πει ο ψυχολόγος αν μπορεί αυτό το μωρό να μιλήσει ή αν θέλει και άλλη δουλειά και θα ξέρω πώς να προχωρήσω. Εκείνο απλά θα ήταν το ιδεατό για όλες τις περιπτώσεις που έχουν να κάνουν με παιδιά” Υπ2

Επίσης, φαίνεται να υστερεί και η συνεχής παρακολούθηση (monitoring and follow up) της κάθε περίπτωσης και πολλές φορές οι υπηρεσίες δε γνωρίζουν πως έχει εξελιχθεί η υπόθεση ή που έχει φτάσει, τι συγκεκριμένη στήριξη ή επιπρόσθετες υπηρεσίες χρειάζεται η οικογένεια καθώς και κάποια σύνθετα προβλήματα ή επιπρόσθετες ανάγκες που μπορεί να έχουν αναδειχθεί στην πορεία. Ως αποτέλεσμα, δεν πραγματοποιείται μια πιο άμεση, επικαιροποιημένη ενημέρωση που αφορά την εξέλιξη της υπόθεσης προς το παιδί. Παράλληλα, η έλλειψη μιας συνεχούς παρακολούθησης και ελέγχου, συνυφασμένη με την έλλειψη μιας πιο συστηματικής εποπτείας των λειτουργιών και την έλλειψης κοινής λογοδοσίας, οδηγεί σε αδυναμία αναγνώρισης κενών που μπορεί να υπάρχουν στους χειρισμούς των περιπτώσεων και κατ' επέκταση σε αδυναμία ανταπόκρισης προς αυτά τα κενά ώστε να επιτευχθεί μια πιο αποτελεσματική διαχείριση της περίπτωσης.

«το μεγάλο κενό είναι ότι δεν διασφαλίζεται το συμφέρον του παιδιού... δεν υπάρχει σωστός έλεγχος, τις περισσότερες φορές δεν ξέρουμε τι γίνεται, δεν υπάρχει εποπτεία των λειτουργιών, δεν υπάρχει συντονισμός [μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών], δεν υπάρχει πολυθεματικότητα και δεν υπάρχει καθόλου έλεγχος και αξιολόγηση, ούτε κοινή λογοδότηση... δεν ξέρω, το να λογοδοτήσει ο κοινωνικός λειτουργός στον προϊστάμενο δεν είναι αρκετό». Υπ6

Στη βάση των πιο πάνω, διαφαίνεται ξεκάθαρα η ανάγκη για συστηματική επικοινωνία, συντονισμό, παρακολούθηση, αξιολόγηση και επαναξιολόγηση των περιπτώσεων από μια διαθεματική ματιά, η οποία όχι μόνο θα μπορούσε να ανταποκριθεί σε υφιστάμενα κενά στη διαχείριση μιας περίπτωσης και θα διασφάλιζε το μέγιστο συμφέρον του παιδιού, αλλά θα ενίσχυε και τη συλλογική υπευθυνότητα και λογοδοσία των υπηρεσιών.

Πέραν των προβλημάτων που αφορούν την απουσία μιας ουσιαστικής διαθεματικής προσέγγισης, αναφέρθηκαν και αρκετά κενά τα οποία αφορούν τις υφιστάμενες διαδικασίες καθαυτές, οι οποίες χρειάζονται περισσότερη αποσαφήνιση/επεξήγηση ή επικαιροποίηση λόγω καινούργιων δεδομένων αλλά και κενά που λόγω της υφιστάμενης δομής των ΔΔΠ δυσκολεύουν την παροχή πιο αποτελεσματικών και ποιοτικών υπηρεσιών προστασίας, φροντίδας και στήριξης των παιδιών. Αυτά αναφέρονται πιο κάτω.

Κενά που εντοπίστηκαν στις ΔΔΠ και χρίζουν επικαιροποίησης, περισσότερης επεξήγησης ή αποσαφήνισης

- Η ανάγκη να διευκρινιστεί το χρονικό πλαίσιο της αμεσότητας που πρέπει να καταγγελθεί μια περίπτωση σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης παιδιών (παράγραφος 1.11)
- Να καθοριστεί η διαδικασία έγκαιρης ενημέρωσης των αρμόδιων λειτουργιών από τους/τις λειτουργούς της νομικής υπηρεσίας για τις δικαστικές διαδικασίες έτσι ώστε να υπάρχει επαρκής χρόνος ενημέρωσης της οικογένειας και προετοιμασίας του παιδιού καθώς και της εμπλοκής ψυχολόγου (παράγραφος 2.3)
- Να διευκρινιστεί η έννοια «άμεσος κίνδυνος» ώστε να μπορούν να έχουν όλες οι υπηρεσίες μια κοινή αντίληψη της επικινδυνότητας
- Να επεξηγηθεί ο όρος «δικαιούχος γονικής μέριμνας» στις περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών μέσα στην οικογένεια (3.6.3) καθώς και να διευκρινιστεί η διαδικασία κατά την οποία ορίζεται ο/η Επίτροπος Δικαιωμάτων του Παιδιού ως εκπρόσωπος των συμφερόντων του παιδιού
- Να επικαιροποιηθεί η διαδικασία λήψης μέτρων προστασίας των θυμάτων και αιτήσεων για σχετικά προστατευτικά διατάγματα (4.1.1) ώστε να συμπεριλαμβάνει

και τις διαδικασίες που προνοούνται κατά την απομάκρυνση ανήλικων παιδιών και την αφαίρεση γονικής μέριμνας από τους γονείς (να συνδεθεί με την παράγραφο 2.8 και 3.4.2.8, καθώς και σύνδεση των παραγράφων 4.3.5 και 3.4.2.8

- Να επικαιροποιηθούν οι αναφορές που αφορούν εξετάσεις περιπτώσεων σεξουαλικής κακοποίησης στην οικογένεια από το Τμήμα Ανιχνεύσεως Εγκλημάτων (ΤΑΕ) με αντίστοιχες αναφορές στην Ειδική Ανακριτική Ομάδα που υπάγεται στο Γραφείο Βίας στην Οικογένεια του ΤΑΕ, το Γραφείο Καταπολέμησης Εμπορίας Προσώπων και Γραφείο Καταπολέμησης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (παράγραφος 4.1.3)
- Αναθεώρηση της διαδικασίας λήψης οπτικογραφημένης κατάθεσης από ανήλικο θύμα από αστυνομικό του ιδίου φύλου, μιας και η συγκεκριμένη πρόνοια προκαλεί δυσκολίες και είναι περιοριστική, ενώ δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες του κάθε παιδιού να είναι ο αστυνομικός του ιδίου φύλου. Επίσης, να συμπεριλαμβάνεται και η αναγκαιότητα για παροχή συγκατάθεσης από άτομο το οποίο έχει τη γονική μέριμνα, με επεξήγηση του τι σημαίνει αυτό (παράγραφος 4.2.4)
- Επικαιροποίηση της διαδικασίας λήψης οπτικογραφημένης κατάθεσης από το παιδί με τρόπο που να μεγιστοποιεί το αίσθημα άνεσης και ασφάλειας του παιδιού (παράγραφος 3.4.3.4). Θα μπορούσε για παράδειγμα να ακολουθείται η διαδικασία που ακολουθείται στο ΣτΠ, όπου ο/η λειτουργός βρίσκεται εκτός της αίθουσας και να παρακολουθεί ζωντανά τη συνέντευξη από παρακείμενη αίθουσα (αφού ουσιαστικά δεν μπορεί να παρέμβει στη συνέντευξη). Προτείνεται επίσης, κατά τη διάρκεια της κατάθεσης και η παρουσία Κλινικού Ψυχολόγου για σκοπούς στήριξης του παιδιού και υποστήριξης της διαδικασίας, λαμβάνοντας υπόψιν το αναπτυξιακό επίπεδο του παιδιού, τις συγκεκριμένες περιστάσεις και τυχόν αναπηρίες. Αναλόγως της περίπτωσης, η Αστυνομία δύναται να ζητήσει την παρουσία άλλων ειδικών για λόγους που δυνατόν να υποβοηθούν την αποτελεσματικότερη διενέργεια της συνέντευξης
- Αναθεώρηση της διαδικασίας της ιατροδικαστικής εξέτασης σε σχέση με το ποια άτομα χρειάζεται να είναι παρόντα. Επιθυμητό είναι να είναι παρόντα όσο λιγότερα άτομα είναι δυνατό, ώστε να αυξάνεται το αίσθημα ασφάλειας που νιώθει το παιδί και να μειώνεται η έκθεση του παιδιού και η πιθανή επανατραυματοποίηση του (παράγραφοι 3.5, 4.3.4). Επίσης, χρειάζεται να διασαφηνιστεί σε ποιες περιπτώσεις κρίνεται σκόπιμο να συνοδεύεται το παιδί από κοινωνικό λειτουργό. Παράλληλα θα μπορούσε να γίνει μια αξιολόγηση της πιθανότητας διεξαγωγής ιατροδικαστικών εξετάσεων από ιατρούς άλλων ειδικοτήτων οι οποίοι έτσι κι αλλιώς στη παρούσα φάση καλούνται να συμμετέχουν στην εξέταση, όπως για παράδειγμα γυναικολόγων, παιδοχειρουργών, και παιδιάτρων, αναλόγως της περίπτωσης. Με αυτό τον

τρόπο, θα επιτευχθεί και η παρουσία λιγότερων επαγγελματιών κατά την εξέταση του παιδιού (παράγραφος 5.4.3).

- Σύνδεση διαδικασιών που αφορούν κοινές δράσεις ΥΚΕ και Αστυνομίας . Π.χ. στην παραπομπή για ιατρική εξέταση να συνδεθούν οι παράγραφοι 4.3.2 (που αφορά την Αστυνομία) με τις παραγράφους 3.2.1.3, 3.2.1.6, 3.5.2 και 3.5.4, που αφορούν τις ΥΚΕ , ώστε να ακολουθείται η ίδια και η κοινή διαδικασία και από τις 2 υπηρεσίες. Με τον ίδιο τρόπο να συνδεθούν παράγραφοι που αφορούν την έκδοση διαταγμάτων για απομάκρυνση ανηλίκων- σύνδεση των παραγράφων 4.3.5 με 3.4.2.8
- Επικαιροποίηση των διαδικασιών που προνοούν σε παρακοή δικαστικών διαταγμάτων και παρακοή σε διατάγματα οικογενειακού δικαστηρίου για επικοινωνία γονέων-παιδιών, με αναφορά στις επιπρόσθετες δράσεις που χρειάζεται να λάβει η Αστυνομία καθώς και δράσεις που αφορούν την ενημέρωση άλλων υπηρεσιών που χρειάζεται να αναμειχθούν (επικαιροποίηση των παραγράφων 4.6.1-4.6.5 όπως αναγράφεται στο λεκτικό που προτείνει στα σχόλια του το Γραφείο χειρισμού θεμάτων βίας στην οικογένεια της Αστυνομίας). Χρειάζεται να διευκρινιστεί συγκεκριμένα πως ενημερώνονται τα εμπλεκόμενα πρόσωπα για τα εν λόγω διατάγματα γιατί σε πρακτικό επίπεδο δεν ακολουθείται κάποια συγκεκριμένη διαδικασία. Προτείνεται όπως η ειδική ανακριτική ομάδα ή το υπεύθυνο πρόσωπο από τη Νομική Υπηρεσία ενημερώνει άμεσα την οικογένεια, το παιδί ή/και τα άτομα που έχουν αναλάβει τη φροντίδα του. Εισήγηση και για παράλληλη ενημέρωση του σχολείου όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο (παράγραφος 4.6).
- Επικαιροποίηση της διαδικασίας που αφορά την αναφορά περιπτώσεων (ανεξάρτητα από που προέρχονται, π.χ. Υπουργείο Παιδείας, Υπουργείο Υγείας κλπ.) στο γραφείο του γενικού εισαγγελέα εντός 7 ημερών (παράγραφος 1.10). Η συγκεκριμένη διαδικασία θεωρείται πια αναχρονιστική και λόγω των καινούργιων δεδομένων και των καινούργιων διαδικασιών, χρειάζεται να αναθεωρηθεί, μιας και δεν υπάρχει καμία ανάμειξη από το γραφείο του γενικού εισαγγελέα σε εκείνο το αρχικό στάδιο της περίπτωσης
- Διασαφήνιση των υποχρεώσεων επαγγελματιών ιδιωτικού τομέα (π.χ. ιδιωτικών ψυχολόγων) και διασαφήνιση της ανάμειξής τους στη διαδικασία προστασίας του παιδιού και της συνεργασίας τους με κρατικές υπηρεσίες. Για παράδειγμα, δεν επεξηγείται η υποχρέωση τους για άμεση καταγγελία περιπτώσεων βίας στην οικογένεια, ούτε τα συγκεκριμένα βήματα που χρειάζεται να πράξουν αλλά ούτε και οι διαδικασίες που χρειάζονται να ακολουθήσουν για ενημέρωση, πληροφόρηση, ανατροφοδότηση και συνεργασία με τις υπόλοιπες υπηρεσίες.

- Ανάγκη ενημέρωσης των ΜΜΕ για τον τρόπο δημοσίευσης περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας χωρίς να φωτογραφίζονται τα παιδιά και οι οικογένειες τους (παράγραφος 2.10)

Κενά/Προβλήματα που αφορούν την εφαρμογή των ΔΔΠ

Επικέντρωση σε μια πρώτη, αρχική ανταπόκριση στα περιστατικά και όχι σε μια πιο μακροπρόθεσμη στήριξη των παιδιών

- Γενικά υπάρχει η αντίληψη ότι οι ΔΔΠ επικεντρώνονται περισσότερο στις διαδικασίες που αφορούν σε μια πρώτη, αρχική ανταπόκριση στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν παιδιά, χωρίς να εξασφαλίζουν την μακροπρόθεσμη παρακολούθηση της υπόθεσης ή και των επιπρόσθετων δράσεων στήριξης ή προστασίας που χρειάζεται να ληφθούν στην πορεία λόγω επιπρόσθετων αναγκών ή άλλων σύνθετων προβλημάτων που μπορεί να έχουν αναδυθεί διαχρονικά.

«εγώ βρίσκω ότι αυτές οι διαδικασίες δίνουν υπερβολική σημασία στο πρώτο κομμάτι της αναφοράς και σχεδόν τίποτα για το μετά, τι κάνω μετά, τι κάνω μετά του μετά, που σίγουρα υπάρχει αν γίνεται αξιολόγηση της περίπτωσης και της διαχείρισης που έγινε ως τώρα» Υπ6

«Δηλαδή αν είμαι εγώ εκπαιδευτικός και έλαβα αυτή τη καταγγελία ή έχω αυτή την υποψία, πού απευθύνομαι και τι κάνω και που σταματώ να εμπλέκομαι. Αυτό είναι το κομμάτι του πριν, στο μετά είναι αυτό που λέγαμε πριν, ότι δηλαδή μπορεί να έχει ολοκληρωθεί το νομικό κομμάτι αλλά τι γίνεται ένα μωρό που εξακολουθεί να είναι θύμα; Εντάξει, υπήρξε ποινική καταδίκη, το σχολείο είναι ενήμερο; Πρέπει να είναι ενήμερο; Πρέπει να στηρίξει το παιδί; Οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας δεν σταματά ο ρόλος τους στο στάδιο της αξιολόγησης. Η θεραπεία πρέπει να συνεχίσει και ενδεχομένως μακροχρόνια. Αυτά όλα πρέπει να ξεκαθαρίσουν, η εμπλοκή της κάθε υπηρεσίας πριν τη καταγγελία και η εμπλοκή της κάθε υπηρεσίας μετά τη καταγγελία».» Υπ2

«ας πούμε ότι ο καθένας προσπαθεί να διαφυλάξει τα του οίκου του χωρίς στην πραγματικότητα όμως οι ενέργειες που κάνουμε να διαφυλάσσουν εκατό τις εκατό τα θέματα των ανθρώπων που εξυπηρετούμε ...[...] δηλαδή τούτο μέσα στις διατμηματικές πρέπει να φαίνεται, ότι δεν σταματά η ευθύνη επειδή ένα παιδί ξέρω γω το βλέπει συμβουλευτικά μια υπηρεσία. Δεν σταματά η ευθύνη μας ούτε απέναντι στα παιδιά ούτε απέναντι στους ενήλικες. [...] Θέλω να το δω στις διατμηματικές αυτό το πράγμα και ότι η ευθύνη συνεχίζεται ...» Υπ5.

- Επιπρόσθετα, υπάρχει η ανάγκη και για μια πιο ολιστική ανταπόκριση όχι μόνο προς το παιδί αλλά και την οικογένεια, με στόχο να μπορέσει να σπάσει ο κύκλος της βίας. Μια τέτοια προσέγγιση προϋποθέτει ότι λαμβάνονται υπόψη και οι συγκεκριμένες και συνυφασμένες ανάγκες της μητέρας (που συχνά είναι και η ίδια θύμα βίας), και παρέχεται ευρύτερη πιο μακροπρόθεσμη ψυχοκοινωνική στήριξη της οικογένειας ή και θεραπεία και των γονιών, ώστε να μπορέσει να αλλάξει το τοξικό περιβάλλον γύρω από το παιδί.

«τα προβλήματα του παιδιού συχνά έχουν να κάνουν με την ατμόσφαιρα που δημιουργείται μεταξύ των γονιών και η ατμόσφαιρα είναι πιο τοξική και βίαιη από το ίσως ένα περιστατικό σωματικής βίας από ένα γονιό. Δίνουμε κατευθυντήριες γραμμές ότι αυτά τα παιδιά θα πρέπει να έχουν συστηματική βοήθεια, οι γονείς θα πρέπει να έχουν δική τους βοήθεια, δεν εισακούεται η εισήγηση μας γιατί δεν δεσμεύεται με κάποιο τρόπο ο γονιός να το πράξει. [...] Στην ουσία έχουμε επανειλημμένα αιτήματα βίας για τα ίδια παιδιά γιατί δεν ακολουθούνται οι οδηγίες και δεν μπορούν να λειτουργήσουν οι γονείς ως σύστημα υπέρ των παιδιών. Είναι ανώφελο να μπαίνουν τα παιδιά κατεξακολούθηση σε διαγνωστικές διαδικασίες και θεραπευτική παρέμβαση να μην γίνεται, δηλαδή είναι πολύ μάταιο για τα παιδιά αλλά και για τους λειτουργούς κατά δεύτερο» Υπ7

Δυσκολίες/προβλήματα στην (άμεση) ανταπόκριση των υπηρεσιών

- Ο φόρτος εργασίας όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, λόγω του ότι δεν υπάρχει ειδικό κλιμάκιο στην κάθε υπηρεσία (πλην των ΜΚΟ και της Αστυνομίας) που να χειρίζεται αποκλειστικά τις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας κατά των παιδιών, επιβραδύνει την ανταπόκρισή τους και επηρεάζει σημαντικά την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των περιπτώσεων. Ιδιαίτερα αυτό είναι εμφανές στην περίπτωση των ΥΚΕ, όπου λόγω του μεγάλου όγκου των περιστατικών, οι λειτουργοί συχνά αδυνατούν στο να ανταποκριθούν άμεσα σε κάποιο περιστατικό ή εντός των χρονικών ορίων που προβλέπονται από τις ΔΔΠ. Επίσης, λόγω πίεσης χρόνου και υποστελέχωσης των ΥΚΕ, και αναλόγως της σοβαρότητας της περίπτωσης, αναγκάζεται να δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένες περιπτώσεις μόνο, με αποτέλεσμα να μη γίνεται επαρκές και συστηματικό follow up/ επισκέψεις στις οικογένειες. Παράλληλα, για τους ίδιους λόγους (υποστελέχωση, όγκος περιστατικών, μη-διαθεσιμότητα) φαίνεται να υπάρχει ελλιπής ενημέρωση προς τις άλλες υπηρεσίες σχετικά με την εξέλιξη μιας περίπτωσης.
- Αναφέρθηκαν επίσης δυσκολίες ανταπόκρισης από πλευράς αστυνομικών (από αστυνομικούς τοπικούς σταθμούς) που αδυνατούν να συνοδέψουν άμεσα κάποια/κάποιο κοινωνικό λειτουργό στο σπίτι.

«Επίσης, με τους on-call των ΥΚΕ, πολλές φορές είτε δεν ανταποκρίνονται είτε δεν μπορούν να έρθουν επειδή έχουν πολλά περιστατικά. Όμως και η αστυνομία έχει προβλήματα πχ όταν παίρνει τηλέφωνο κάποιος λειτουργός και του λένε ότι δεν μπορεί να πάει κάποιος επειδή δεν υπάρχει διαθέσιμος αστυνομικός.. Όλα αυτά θα μπορούσαν να λυθούν αν δουλεύαμε μαζί, κάτω από μια στέγη και να μπορούμε να αντιμετωπίζουμε όλα αυτά τα προβλήματα σε όλες τις επαρχίες» Υπ1

- Παρόμοια προβλήματα καθυστέρησης στην ανταπόκριση παρουσιάζονται και με τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων (ΥΨΥΠΕ), όπου λόγω του όγκου των περιστατικών και στην απουσία ομάδας που να ασχολείται αποκλειστικά με θέματα ενδοοικογενειακής βίας, οι υπηρεσίες αδυνατούν να ανταποκριθούν άμεσα στη διεύθυνση ραντεβού (σε αρκετές περιπτώσεις τα ραντεβού μπορεί να είναι σε 6 εβδομάδες ή και πιο μετά).

«Για αυτό λέω ότι χρειάζεται εξειδικευμένο τμήμα που να ασχολείται μόνο με τούτα τα περιστατικά και να δίνει τους χρόνους που χρειάζεται γιατί μπορεί να είναι πολύ καλά καταρτισμένοι οι λειτουργοί μας σε όλα τα επίπεδα αλλά οι χρόνοι είναι περιορισμένοι. Είναι μια πραγματικότητα» Υπ7

- Δυσκολίες που αφορούν την άμεση ανταπόκριση παρουσιάζονται και στην περίπτωση της νομικής υπηρεσίας όπου και εκεί υπάρχει μεγάλη δυσκολία στην διαθεσιμότητα των λειτουργών, με αποτέλεσμα άλλες υπηρεσίες να δυσκολεύονται να προχωρήσουν σε θέματα που είναι επείγοντα και στα οποία απαιτείται νομική γνωμάτευση ή νομική καθοδήγηση επειδή μπορεί να είναι πιο περίπλοκα ή όχι τόσο ξεκάθαρα.
- Γενικά, διαφαίνεται έντονα και η ανάγκη για επίσπευση των νομικών διαδικασιών, ώστε να προχωρά γρήγορα το νομικό κομμάτι της κάθε υπόθεσης αλλά και να γίνεται και πιο γρήγορα η εκδίκαση της κάθε υπόθεσης .

«να γίνει επίσπευση των διαδικασιών, ή για παράδειγμα βλέπουμε τις υποθέσεις να καθυστερούν στο δικαστήριο, όπου είναι πρόβλημα. Η μαρτυρία του παιδιού που μπορεί να θέλουν να μας το αντεξετάσουν και είναι πρόβλημα. Όλα αυτά σίγουρα πρέπει να τα σημειώσετε. 1^ο είναι η άμεση διαχείριση από όλους μας, 2^ο η επίσπευση διαδικασιών, δηλαδή να μην παίρνει μια υπόθεση 2 χρόνια μέχρι να δικαστεί” Υπ1

Απουσία συνοχής στον τρόπο χειρισμού των περιπτώσεων και μη πιστή εφαρμογή των απαιτούμενων διαδικασιών

Λόγω της απουσίας ενός κοινού πρωτοκόλλου, μιας συμφωνημένης κοινής γραμμής και παρακολούθησης των υποθέσεων, οι χειρισμοί φαίνεται να διαφέρουν: σε μερικές περιπτώσεις οι χειρισμοί ακολουθούν τις διαδικασίες ενώ σε άλλες περιπτώσεις

φαίνεται να μην ακολουθούνται οι διαδικασίες. Ως προς το δεύτερο, κάποια παραδείγματα που αναφέρθηκαν αφορούσαν:

- Να μην ακολουθούνται πάντα οι πρόνοιες που αφορούν την ιατροδικαστική εξέταση με αποτέλεσμα να γίνονται σε ακατάλληλους χώρους (π.χ. από ιατροδικαστή μέσα σε αστυνομικό σταθμό την ώρα που έγινε η καταγγελία, εξέταση σε υπόγειο του νοσοκομείου δίπλα από νεκροτομείο).
- Να προκύπτει καθυστέρηση για τη διενέργεια ιατροδικαστικής εξέτασης (η οποία θεμιτό είναι να γίνεται την ίδια μέρα που λαμβάνεται η οπτικογραφημένη κατάθεση)
- Να προκύπτουν καθυστερήσεις στην προώθηση αναφορών που γίνονται από τα σχολεία και προβληματισμοί ως προς την αποτελεσματική λειτουργία των Ομάδων Διαχείρισης Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια που λειτουργούν σε κάθε σχολείο. Εκφράστηκαν δισταγμένες απόψεις, με κάποιες συμμετέχουσες να υποστηρίζουν ότι τα σχολεία προχωρούν σε αναφορές αρκετά γρήγορα και αποτελεσματικά ενώ άλλες συμμετέχουσες υποστήριξαν ότι αρκετές φορές περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας προσπερνιούνται. Τέθηκαν επίσης, ερωτήματα και ως προς τον έλεγχο, αξιολόγηση και εποπτεία των ομάδων αυτών, ενώ διαφάνηκε και η ανάγκη για περισσότερη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών/διευθυντών ως προς την αναφορά και διαχείριση των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας κατά των παιδιών. Επίσης, παρουσιάζεται ένα κενό στις διαδικασίες αναφορικά με την ανάγκη για συνέχιση της στήριξης του σχολείου που έχει προωθήσει υπόθεση βίας κατά του παιδιού από εκπαιδευτικό ψυχολόγο. Συγκεκριμένα, αν δεν έχει φτάσει η υπόθεση στην ΥΕΨ και δεν υπάρχει φάκελος για τη συγκεκριμένη περίπτωση, εναπόκειται στην προσωπική ευαισθητοποίηση και προθυμία της/του κάθε εκπαιδευτικού ψυχολόγου να προσφέρει στήριξη στο σχολείο, με αποτέλεσμα να μη γίνεται αυτό στις περισσότερες περιπτώσεις.
- Να υπάρχει ασάφεια ως προς την αίτηση και έκδοση διατάγματος απομάκρυνσης των παιδιών (δηλαδή αν αυτό είναι ευθύνη του/της λειτουργού των ΥΚΕ ή της Αστυνομίας)
- Να προχωρά η έκδοση διαταγμάτων αποκλεισμού του υπόπτου αποκλειστικά μόνο σε περιπτώσεις που στοιχειοθετείται η υπόθεση
- Να παρουσιάζονται δυσκολίες έκδοσης διαταγμάτων λόγω ασυμφωνίας των υπηρεσιών στην ερμηνεία του νόμου

- Να μην ακολουθείται πάντα η διαδικασία σε υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης που προνοεί ότι η ποινική διαδικασία μπορεί να συνεχιστεί ακόμα και εάν το άτομο αποσύρει την κατάθεσή του, με αποτέλεσμα όταν τα παιδιά αποσύρουν τις αρχικές αναφορές τους ή όταν δεν συμφωνήσουν για λήψη οπτικογραφημένης κατάθεσης, η υπόθεση κατά κύριο λόγο να μην εξετάζεται περαιτέρω ποινικά.
- Να μη συνοδεύονται πάντα από κοινωνικό λειτουργό η μητέρα και τα παιδιά προς χώρο φιλοξενίας, με αποτέλεσμα να χρειαστεί να γίνεται μεταφορά από την αστυνομία (πρακτική που δεν είναι φιλική προς το παιδί)
- Διαφορές στις πρακτικές σε σχέση με τη συνοδεία του επί καθηκοντι λειτουργού των ΥΚΕ από αστυνομικό: κάποιες φορές αυτό γίνεται ενώ σε άλλες περιπτώσεις πηγαίνει πρώτα η αστυνομία μόνη της και μετά προωθείται η περίπτωση στις ΥΚΕ.

Δυσκολίες/κενά αντίληψης σε σχέση με τις νομικές πρόνοιες και διαδικασίες

- Η ερμηνεία των νομικών διαδικασιών που προνοούν τη συγκατάθεση γονέων φαίνεται να παρουσιάζει αρκετές δυσκολίες και κενά αντίληψης, με τις υπηρεσίες να μην είναι ξεκάθαρες ως προς το αν μπορούν ή όχι να προχωρήσουν σε κάποιες διαδικασίες χωρίς συγκατάθεση των γονιών ή ενός από τους γονείς, με αποτέλεσμα να διαφέρουν οι χειρισμοί. Για παράδειγμα, τίθεται θέμα αν μπορεί ένα παιδί να πάει για κατάθεση χωρίς τη συγκατάθεση του αναίτιου γονέα και ως προς το τι χειρισμός χρειάζεται να γίνει σε εκείνη την περίπτωση. Επίσης, νομικές πρόνοιες που αφορούν γονική μέριμνα και από τους δύο γονείς (και την ανάγκη συγκατάθεσης και από τους δύο) φαίνεται να δημιουργούν κωλύματα και να δυσχεραίνουν την παροχή άμεσης ψυχολογικής στήριξης προς το παιδί.

«εκεί μπλέκεται η διαδικασία δηλαδή πρέπει να αφήσεις τον κοινωνικό λειτουργό να έρθει να πιάσει το παιδί να το πάρει για κατάθεση χωρίς συγκατάθεση του άλλου γονιού; εδώ υπάρχει κενό... Δεν καταφέραμε ποτέ κανέναν να μας εξηγήσει, νιώθουμε ανασφάλεια. Στο τέλος προστατεύεις το παιδί ή δεν το προστατεύεις; Δεν ξέρω ειλικρινά το τι πρέπει να κάνει ο κοινωνικός λειτουργός, ούτε ο ίδιος μπορεί να μην ξέρει αυτό το πράγμα» Υπ6

- Επίσης, σημειώνεται και μια ευρύτερη ανάγκη για περισσότερη νομική καθοδήγηση και για θέματα που αφορούν και διατάγματα και τα οποία μπορεί να φτάνουν σε αδιέξοδο μεταξύ των υπηρεσιών. Ο συμβουλευτικός ρόλος της νομικής υπηρεσίας σε τέτοιες περιπτώσεις θα ήταν καταλυτικός ώστε να «ξεκλειδώσει» από το αδιέξοδο και να βοηθήσει μια πιο άμεση προώθηση και εξέλιξη της υπόθεσης, ειδικά σε περιπτώσεις που είναι επείγον.

- Γενικά, διαφαίνεται η ανάγκη για μια πιο λεπτομερή αποσαφήνιση και καθοδήγηση από την πλευρά της νομικής υπηρεσίας προς τις άλλες υπηρεσίες, ώστε να αντιλαμβάνονται ξεκάθαρα τι προνοείται όσο αφορά το ρόλο τους και τις αρμοδιότητές τους σε σχέση με το νομικό κομμάτι καθώς επίσης και να αποφεύγονται ασυμφωνίες, συγχίσεις ή αδιέξοδα. Στόχος είναι να ακολουθούνται νομότυπα οι διαδικασίες και να αποφεύγονται τυχόν κενά/παρατυπίες που μπορεί να επηρεάσουν την παρουσίαση ή και την έκβαση της υπόθεσης στο δικαστήριο επειδή δεν τηρηθήκαν σωστά οι πρόνοιες της νομοθεσίας. Προς αυτή την κατεύθυνση, θα ήταν χρήσιμες και κάποιες εκπαιδεύσεις από τη νομική υπηρεσία προς άλλες υπηρεσίες/ οργανισμούς ώστε να ξεκαθαριστούν οι νομικές παράμετροι και διαδικασίες αλλά και να λυθούν και απορίες που αφορούν πιο περίπλοκες ή πολυσύνθετες περιπτώσεις.

«Επειδή στο νομοθετικό κομμάτι αντί να υπάρχουν αμφιβολίες και σκέψεις για το τι πρέπει να γίνει, ενδεχομένως η νομική υπηρεσία πρέπει να είναι εκεί [στην πολυθεματική δομή], να δίνει καθοδήγηση όσο αφορά τη νομοθεσία από το πιο πρώιμο στάδιο, πριν οδηγηθεί η υπόθεση στο δικαστήριο. Έτσι ώστε να μην υπάρχουν προβλήματα μετά κατά την παρουσίαση της υπόθεσης. Γνωρίζω ότι την κάθε υπηρεσία την απασχολεί το δικό της κομμάτι. Δηλαδή, τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας τις απασχολεί το κομμάτι της αξιολόγησης και της στήριξης του παιδιού, τη νομική υπηρεσία την απασχολεί και το θέμα της παρουσίασης της υπόθεσης στο δικαστήριο γιατί αυτός είναι ο ρόλος της, να πετύχει καταδίκη. Αν όμως οι διαδικασίες δεν έχουν ακολουθηθεί σωστά από την αρχή [...] η υπόθεση μπορεί να πάει λάθος επειδή δεν τηρηθήκαν σωστά οι πρόνοιες της νομοθεσίας”
Υπ2

- Από την άλλη, εκφράστηκε από κάποιες υπηρεσίες η ανάγκη για τυχόν τροποποιήσεις στις νομοθετικές πρόνοιες που αφορούν θέματα συγκατάθεσης, ώστε να μπορεί να γίνεται μια αξιολόγηση του παιδιού και το παιδί και η οικογένεια να λαμβάνει στήριξη ακόμα και στην απουσία συγκατάθεσης. Αυτό όμως βρίσκει αντίθετη την άποψη των ΥΨΥΠΕ, οι οποίες υποστηρίζουν την ανάγκη συγκατάθεσης ως μέσο προτροπής ανάμειξης ολόκληρης της οικογένειας στη θεραπευτική διαδικασία, με στόχο την καταπολέμηση της ευρύτερης δυσλειτουργικότητας του οικογενειακού περιβάλλοντος, καθιστώντας το πιο υποστηρικτικό προς το παιδί.

«Δηλαδή αν ακόμα και αν αρθεί το νομικό κομμάτι και πει ο νόμος ότι μπορεί ένα παιδί να έρχεται από μόνο του και να παίρνει βοήθεια. Πρακτικά αυτό δεν μπορεί να γίνει. Θεραπευτικά δηλαδή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί γιατί αυτό το παιδί θα επιστρέφει σε ένα σπίτι... γιατί οι δικές μας συναντήσεις δεν είναι μαγικές, θα έρθει το παιδί θα του πούμε 2 κουβέντες και θα αλλάξει και θα αντέχει... Δεν μπορεί αυτό το παιδί μαγικά να αλλάξει

και να πηγαίνει σε ένα σπίτι που παραμένει τοξικό και να ευελπιστούμε ότι τούτο το παιδί θα γίνει καλά” Υπ7

Απουσία διαδικασιών που να ξεκαθαρίζουν το ρόλο, τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των ΜΚΟ που εμπλέκονται σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας κατά των παιδιών.

Ο ρόλος των ΜΚΟ και διαδικασίες ανταπόκρισης που αφορούν συγκεκριμένους ΜΚΟ που εμπλέκονται άμεσα όπως π.χ. ο ΣΠΑΒΟ, δεν θεσμοθετούνται στις ΔΔΠ. Στις υφιστάμενες διαδικασίες, ο ρόλος των ΜΚΟ περιορίζεται μόνο σε δράσεις πληροφόρησης του κοινού. Ως αποτέλεσμα, υπάρχουν διάφορα κενά που αφορούν την καθαυτή συνεργασία, επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και των ΜΚΟ (δηλαδή του ΣΠΑΒΟ, του Σπιτιού του Παιδιού, καθώς και άλλων ΜΚΟ που μπορεί να κριθεί χρήσιμη η εμπλοκή τους).

Παράλληλα, δε ξεκαθαρίζεται ευρύτερα ο ρόλος των ΜΚΟ και οι διαδικασίες ανάμειξής τους σε σχέση με την πιο μακροπρόθεσμη και πολύπλευρη στήριξη των παιδιών και των οικογενειών τους, ειδικά στις περιπτώσεις που υπάρχουν σύνθετα προβλήματα (π.χ. υπηρεσίες σε περιπτώσεις εξαρτήσεων, ψυχοκοινωνική στήριξη της οικογένειας, προγράμματα ενδυνάμωσης παιδιών κλπ.).

Διαφαίνεται μια έντονη ανάγκη να καθοριστεί ξεκάθαρα για τον κάθε ΜΚΟ ξεχωριστά (π.χ. ΣΠΑΒΟ, ΗFC, ΚΣΟΠ, άλλοι ΜΚΟ) ο ρόλος, οι αρμοδιότητες, τα καθήκοντα και οι διαδικασίες που θα ακολουθούνται στο πλαίσιο της συνεργασίας τους με τις υπόλοιπες κρατικές υπηρεσίες, ώστε να υπάρχει μια αμφίδρομη συνέργεια με γνώμονα πάντα την προστασία, στήριξη και ασφάλεια των παιδιών.

Η απουσία μιας συναποφασισμένης κοινής γραμμής οδηγεί κάποιες φορές σε αδιέξοδα

- Η έλλειψη μιας κοινής γραμμής και η αποσπασματική προσέγγιση από την πλευρά της κάθε υπηρεσίας μόνο (στη συχνή απουσία πολυθεματικών συναντήσεων), φέρνει κάποιες περιπτώσεις σε αδιέξοδο, λόγω διαφορετικών προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί για την υπόθεση από την κάθε υπηρεσία ξεχωριστά, διαφορετικών ερμηνειών των νομικών διαδικασιών, διαφορετικών ερμηνειών του ρόλου και αρμοδιοτήτων της κάθε υπηρεσίας (της κάθε μιας από τη δική της πλευράς) και λόγω διαφορετικού πλάνου ανταπόκρισης. Αυτό ενδεχομένως έχει μια αρνητική επίδραση στην συνέργεια μεταξύ των υπηρεσιών, δημιουργώντας παρερμηνείες, ασυμφωνίες, τριβή και εντάσεις με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η αποτελεσματική διαχείριση των υποθέσεων.

- Επίσης, στην πράξη, δεν υπάρχει ένα σταθερό άτομο το οποίο θα χειριστεί την περίπτωση του παιδιού από την αρχή μέχρι την τελική της έκβαση και το οποίο θα λειτουργεί ως σημείο αναφοράς από το ίδιο παιδί πιο μακροπρόθεσμα, δίνοντας έτσι την ευκαιρία να κτίσει μια σχέση μαζί με το παιδί και το τελευταίο να μπορεί να νιώθει ασφάλεια. Αυτό συνήθως οφείλεται στο γεγονός ότι διάφοροι λειτουργοί (περισσότερο των ΥΚΕ) που παρακολουθούν μια περίπτωση αλλάζουν. Το ίδιο συμβαίνει και στις πολυθεματικές συναντήσεις, όπου η αλλαγή λειτουργιών από τη μια πολυθεματική συνάντηση στην άλλη έχει αποτέλεσμα να μην γίνεται το αναγκαίο follow up των περιστατικών.

Απουσία μιας κοινής εκτίμησης του ρίσκου και της επικινδυνότητας

- Γενικά, εν όψη της απουσίας μιας πιο ξεκάθαρης διατμηματικής συνεργασίας, διαφαίνεται να απουσιάζει μια κοινή εκτίμηση του της βαθμού επικινδυνότητας για το παιδί, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει μια κοινή αντίληψη μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών/ για κάθε περίπτωση. Ο όρος «άμεσος κίνδυνος», όπως αναγράφεται στις υφιστάμενες διαδικασίες, παραμένει ασαφής και η κάθε υπηρεσία τον ερμηνεύει από τη δική της οπτική. Προς αυτή την κατεύθυνση, απουσιάζει και η εφαρμογή ενός κοινού, δομημένου εργαλείου εκτίμησης της επικινδυνότητας ή μιας κοινής διαδικασίας αξιολόγησης και ανατροφοδότησης σε σχέση με την επικινδυνότητα, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται από κοινού από τις διάφορες εμπλεκόμενες υπηρεσίες ώστε η εκτίμηση του κινδύνου να είναι κοινή.

«Στην πραγματικότητα για τα παιδιά δεν υπάρχει αυτό το πράγμα, δηλαδή τι σημαίνει ένα παιδί βρίσκεται σε κίνδυνο; ποιοι είναι αυτοί οι παράμετροι; δεν υπάρχει θεσμοθετημένο εργαλείο απλά ο καθένας αποφασίζει από την πλευρά του...[...] δε γίνεται να λέω εγώ ότι είναι σε άμεσο κίνδυνο το παιδί και μια άλλη υπηρεσία να λέει ότι δεν είναι σε άμεσο κίνδυνο που σημαίνει ότι έχουμε άλλα κριτήρια.. Δεν γίνεται όμως... πρέπει να είναι κοινά τα κριτήρια όταν μιλούμε για τα παιδιά πρέπει να ξέρουμε ότι ο άμεσος κίνδυνος σημαίνει ένα δυο τρία πράγματα [...] Δεν εφαρμόζονται εργαλεία και δεν είναι κανένας υποχρεωμένος να εφαρμόσει γιατί δεν αναφέρονται πουθενά, δυστυχώς ήμαστε σε αυτή την κατάσταση ότι για να κάνουμε πράγματα πρέπει να μας το επιβάλλει μια διαδικασία» ΥΠ5

- Επίσης σε σχέση με την εκτίμηση του ρίσκου αλλά την ετοιμασία του πλάνου δράσης, απουσιάζει από τις ΔΔΠ η συνύφανση των παραγόντων που αφορούν και την προστασία ενηλίκων στην οικογένεια που επίσης δέχονται βία (συνήθως γυναικών και συγκεκριμένα των μητέρων). Παρόλο που οι ΔΔΠ επικεντρώνονται στο παιδί, ωστόσο τα παιδιά δεν είναι ανεξάρτητα των μητέρων τους. Χρειάζεται

μια επιπρόσθετη ρύθμιση και αναφορά στις ΔΔΠ σε σχέση με αυτό, ώστε οι ενέργειες που λαμβάνονται προς τα παιδιά να μη θεωρούνται αποσπασματικές αλλά να συνάδουν και να λαμβάνουν υπόψη και την προστασία των γυναικών (μητέρων).

«δεν μπορώ να δω αποσπασματικά το παιδί, είναι κομμάτι της μαμάς, το μωρό είναι απόρροια από εκείνο που συμβαίνει. Επομένως αν αυτά τα δυο τα πράγματα δεν μπορούν να παντρευτούν ή να συνυπάρξουν, υπάρχουν δια μέτρον αντίθετα πράγματα και ένα μεγάλο κενό ... [...] .Επομένως η φιλοσοφία αυτό του πράγματος πρέπει να γίνει ένα πάντρεμα» Υπ5

Εισηγήσεις των Επαγγελματιών για Βελτίωση και Αναδιαμόρφωση των ΔΔΠ

Εισηγήσεις για αναδιαμόρφωση των ΔΔΠ, δημιουργίας ειδικών κλιμακίων στην κάθε υπηρεσία και ένταξη συγκεκριμένων προνοιών διατμηματικής συνεργασίας.

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να εξυπηρετείται πάντα το μέγιστο συμφέρον του παιδιού, η πλειονότητα των υπηρεσιών πρότειναν επαναδιαμόρφωση των διαδικασιών βάζοντας στο επίκεντρο το παιδί: να περιστρέφονται δηλαδή οι διαδικασίες γύρω από το κάθε στάδιο που χρειάζεται να περάσει το παιδί, από τη στιγμή που γίνεται η πρώτη αναφορά, με συγκεκριμένες διευκρινήσεις για το ποιες εμπλεκόμενες υπηρεσίες χρειάζεται να αναμειχθούν στο συγκεκριμένο στάδιο και με ποιο τρόπο, καθώς και το πως πρέπει να συνεργαστούν για να ανταποκριθούν προς το παιδί. Συγκεκριμένα, προτάθηκε να σχηματιστεί ένα road map το οποίο θα αναγράφει τα συγκεκριμένα βήματα που χρειάζεται να ακολουθηθούν σε κάθε στάδιο, από ποιες εμπλεκόμενες υπηρεσίες καθώς και την ενημέρωση, πληροφόρηση, ανατροφοδότηση, συνεργασία και συνέργεια που χρειάζεται μεταξύ τους.

«π.χ. λέει κάτι ένα παιδί στη δασκάλα του ή μια κοινωνική λειτουργός π.χ. που επισκέπτεται μια οικογένεια και βλέπει κάποια προβλήματα, να ξέρει πως πρέπει να ενεργήσει, να πάει να δώσει κατάθεση, ποιες υπηρεσίες να καλέσει... ή πάει μια μητέρα σε ένα αστυνομικό σταθμό και καταγγέλλει ένα περιστατικό βίας. Πρώτη ενέργεια, να ξέρει τι πρέπει να κάνει ο αστυνομικός, ποιους πρέπει να ενημερώσει, αν υπάρχει σωματική βία να ξέρει ποιο είναι το επόμενο βήμα, ποιος θα 'ρθει στο σταθμό να πάρει το θύμα, πώς θα δουλέψουν στη συνέχεια οι υπηρεσίες όλες μαζί» Υπ1

«αντί να εξηγούμε ίσως το κομμάτι της κάθε υπηρεσίας, να εξηγούμε το κομμάτι του κάθε σταδίου που περνά ένα παιδί και πως εμπλέκεται η κάθε υπηρεσία σε τούτο το στάδιο αντί.....

τώρα έχουμε κομμάτια των ΥΚΕ, μετά αστυνομία, μετά Παιδιάς, μετά ΥΨΥ Αντί να είναι τούτη η δομή, να είναι ας πούμε: 1) λήψη οπτικογραφημένης κατάθεσης ας πούμε ποιοι εμπλέκονται , πως γίνεται η διαδικασία, πως πρέπει να γίνεται έχοντας στο επίκεντρο το συμφέρον του παιδιού μετά 2) πάμε ας πούμε στην αξιολόγηση της υπόθεσης ποιοι εμπλέκονται, ποιοι πρέπει να ενημερωθούν, μετά 3) κοινωνική και ψυχολογική παρέμβαση, πως γίνεται, ποιοι εμπλέκονται πάλιεμ ίσως με τούτο τον τρόπο να εστιάσουμε στα στάδια που περνά ένα παιδί και πως εμπλέκεται κάθε υπηρεσία [...] Πρέπει να καθοριστούν για κάθε υπηρεσία ομάδες συγκεκριμένες που να διαχειρίζονται τούτες τις περιπτώσεις αποκλειστικά [...] να υπάρχουν άτομα αναφοράς σε κάθε πόλη και να ξέρει η κάθε υπηρεσία σε ποιους θα απευθυνθεί για να πιάσει την πληροφόρηση που χρειάζεται ας πούμε για την περίπτωση τούτου του παιδιού” Υπ3

Αναγνωρίζοντας όμως και τη χρησιμότητα των βημάτων που χρειάζεται να κάνει και η κάθε υπηρεσία ξεχωριστά, καθώς και την ανάγκη να υπάρχουν ξεκάθαροι ρόλοι και αρμοδιότητες, οι συμμετέχουσες ανέφεραν ότι η αναδιατύπωση των διαδικασιών θα μπορούσε να προστεθεί ως παράρτημα στις υφιστάμενες διαδικασίες ή και το ανάποδο (δηλαδή να αναδιατυπωθούν οι ΔΔΠ και να μπουν οι υφιστάμενες διαδικασίες ως παράρτημα των καινούργιων), ώστε να εξακολουθεί να διαφαίνεται ξεκάθαρα και το κομμάτι της αρμοδιότητας, των ευθυνών και του ρόλου της κάθε υπηρεσίας.

Επίσης, για να μπορεί έμπρακτα να εφαρμοστεί η αναδιαμόρφωση και εξέλιξη των ΔΔΠ όπως επεξηγήθηκε πιο πάνω, διαφαίνεται έντονα η ανάγκη να δημιουργηθούν συγκεκριμένα κλιμάκια σε κάθε υπηρεσία, τα οποία να διαχειρίζονται αυτές τις περιπτώσεις αποκλειστικά και να υπάρχουν συγκεκριμένα άτομα αναφοράς (contact points) τα οποία θα είναι υπεύθυνα για το χειρισμό της περίπτωσης και με τα οποία οι άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες θα μπορούν να επικοινωνούν εύκολα ως προς μια άμεση και αποτελεσματική διαχείριση της κάθε περίπτωσης. Η δημιουργία κλιμακίων μέσα στην κάθε υπηρεσία χρειάζεται να προϋποθέτει την εξειδίκευση των λειτουργιών, τη συστηματική και συνεχή επιμόρφωσή τους για διαρκή ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων, καθώς και συστηματική εποπτεία, προτιμότερα από εξωτερικό επόπτη/επόπτρια που να παρέχει στήριξη, ενδυνάμωση, καθοδήγηση και μια ουδέτερη ματιά όταν χρειάζεται.

Τα εξειδικευμένα κλιμάκια θα συμμετέχουν σε ένα πολυθεματικό σχήμα : η κάθε υπηρεσία θα είναι υπόλογη για το δικό της κομμάτι ενώ παράλληλα θα έρχονται όλες οι υπηρεσίες μαζί και θα συντονίζονται από ένα συντονιστή. Στο πολυθεματικό σχήμα οι υπηρεσίες θα προβαίνουν σε μια κοινή αξιολόγηση της κάθε περίπτωσης και μιας κοινής εκτίμησης της επικινδυνότητας, σε ένα κοινό πλάνο δράσης και ανταπόκρισης, σε συστηματικό follow up, αξιολόγηση και επαναξιολόγηση της αποτελεσματικότητας

της διαχείρισης της κάθε περίπτωσης και σε καθορισμό επιπρόσθετων ή αναθεωρημένων δράσεων για ανάγκες που προκύπτουν στην πορεία.

Παράλληλα με τη δημιουργία ειδικών κλιμακίων, είναι σημαντικό όπως οι περιπτώσεις παρακολουθούνται από ένα σταθερό άτομο (λειτουργό) το οποίο θα χειρίζεται την περίπτωση του παιδιού από την αρχή μέχρι την τελική της έκβαση, θα παρακολουθεί το παιδί και την οικογένεια μακροπρόθεσμα, θα κτίσει μια σχέση μαζί με το παιδί και θα λειτουργεί ως σημείο αναφοράς προς αυτό.

Αναγνωρίστηκε επίσης η αναγκαιότητα και χρησιμότητα της συχνής και συστηματικής αξιοποίησης των πολυθεματικών συναντήσεων, ώστε να δημιουργείται μια ολιστική, σφαιρική, κοινή εικόνα και αντίληψη για την κάθε περίπτωση. Ιδιαίτερα σημαντική κρίθηκε η διεξαγωγή μιας κοινής αρχικής αξιολόγησης της περίπτωσης του κάθε παιδιού, ώστε να αποφασίζεται από κοινού το καλύτερο συμφέρον του παιδιού, να γίνεται μια κοινή εκτίμηση της επικινδυνότητας και να υπάρχει μια κοινή γραμμή δράσης την οποία να ακολουθούν όλες οι υπηρεσίες. Επίσης, να υπάρχουν συγκεκριμένα δομημένα εργαλεία αξιολόγησης της επικινδυνότητας και αξιολόγησης του καλύτερου συμφέροντος του παιδιού ανάλογα με κάθε περίπτωση, που να είναι κοινά και να ακολουθούνται από όλες τις υπηρεσίες. Παράλληλα, μόλις οι υπηρεσίες βεβαιωθούν ότι το παιδί είναι ασφαλές, χρειάζεται να συγκροτηθεί και ένα πλάνο ευρύτερης προστασίας του παιδιού και στήριξης της οικογένειας από τις διάφορες εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Οι συχνές πολυθεματικές συναντήσεις θα προβαίνουν και σε μια συστηματική παρακολούθηση της οικογένειας με σκοπό μια πιο μακροπρόθεσμη παρέμβαση και αντιμετώπιση υποβοσκόντων προβλημάτων. Η μακροπρόθεσμη παρακολούθηση θα βοηθά ώστε να γίνεται μια αξιολόγηση και επαναξιολόγηση της παρέμβασης και να καθορίζονται διορθωτικές ή επιπρόσθετες δράσεις ή ακόμα και να σχεδιαστεί ένα καινούργιο πλάνο δράσης που να ανταποκρίνεται στις εξελισσόμενες ανάγκες του παιδιού και της οικογένειας. Προς αυτή την κατεύθυνση, η ολιστική και μακροπρόθεσμη στήριξη των οικογενειών θα επωφελείτο από μια πολύπλευρη συνεργασία των υπηρεσιών (ΥΚΕ, ΥΨΥΠΕ/ΥΨΥ, Αστυνομίας) με τους ΜΚΟ και περισσότερης αξιοποίησης των υπηρεσιών που μπορούν να προσφέρουν οι τελευταίοι.

Στην όλη διαδικασία της πολυθεματικής συνεργασίας, κρίθηκε απαραίτητη η περισσότερη εμπλοκή και πιο στενή επαφή της νομικής υπηρεσίας με τα άτομα που χειρίζονται τις περιπτώσεις (ΥΨΥ, ΥΚΕ, ΥΕΨ, ΥΠΠΑΝ, Αστυνομία, ΜΚΟ), για την προετοιμασία του παιδιού για το δικαστήριο, για την ενημέρωση του παιδιού και της

οικογένειας για τις εξελίξεις της υπόθεση αλλά και για νομική καθοδήγηση για τα διάφορα στάδια της διαδικασίας.

«όταν ο εισαγγελέας ας πούμε εν θετικός στο να έρθει στο να συνεργαστεί βλέπουμε ότι επηρεάζεται και όλη η υπόθεση. Εννοώ θα έρθει σε συνεργασία με τον ψυχολόγο να στηρίξουν το παιδί, να του δείξουν την διαδικασία, να το προετοιμάσουν για το δικαστήριο.. [επίσης,] και η ανταλλαγή πληροφοριών γιατί ο λειτουργός ο υπεύθυνος τής περίπτωσης [...] έχει ολοκληρωμένη εικόνα και μπορεί να ενημερώνει το παιδί και την οικογένεια για τις διαδικασίες, π.χ. πότε μπήκε δικαστήριο, πότε θα πρέπει να καταθέσει το παιδί ή οποιοσδήποτε άλλες εξελίξεις...” Υπ3

Σε σχέση με την επικοινωνία μεταξύ των υπηρεσιών, διαφαίνεται η ανάγκη για πιο σαφείς διαδικασίες ενημέρωσης, ανατροφοδότησης και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών. Επίσης, χρειάζονται και συγκεκριμένες διαδικασίες για ένα συντονισμένο, ξεκάθαρο follow up. Όστε να υπάρχει ένας ευρύτερος συντονισμός και παρακολούθηση της περίπτωσης καθώς και επίβλεψη του πλάνου δράσης, εκφράστηκε και η ανάγκη ορισμού ενός συντονιστή/συντονίστριας, πέραν του/της αρμόδιου λειτουργού της περίπτωσης που να αναλαμβάνει ρόλο μη ελεγκτικού τύπου επόπτη/επόπτριας.

Τέλος, αναφέρθηκε η αναγκαιότητα να εξασφαλιστεί η δέσμευση των υπηρεσιών να συνεργαστούν στην πράξη, δηλαδή να διατυπωθεί πιο ξεκάθαρα η απαραίτητη συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τους, καθώς και η αναγκαιότητα της κοινής, συντονισμένης παρέμβασης. Κάποιες υπηρεσίες αναρωτήθηκαν για τη χρησιμότητα θεσμοθέτησης των αναθεωρημένων διαδικασιών ώστε να διασφαλιστεί η δέσμευση των υπηρεσιών/οργανισμών προς την εφαρμογή τους. Μια άλλη εισήγηση ήταν να υπέγραφαν οι διάφορες υπηρεσίες κάποιο συμφωνητικό που να επικύρωνε τη μεταξύ τους συνεργασία, την συχνή ενημέρωση και ανατροφοδότηση και να τη δημιουργία ενός κοινού πλάνου διαχείρισης και ανταπόκρισης. Η δέσμευση για ξεκάθαρη διατμηματική συνεργασία θα μπορούσε να επιτευχθεί επίσης επικυρώνοντας τις συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές της συνεργασίας αυτής σε κανονισμούς ή νομοθεσία. Κάτι τέτοιο θα καθιστούσε τις πολυθεματικές συναντήσεις υποχρεωτικές, συχνές, συστηματικές και στοχευμένες, συμπληρώνοντας έτσι τους υφιστάμενους κανονισμούς που αφορούν τρόπους χειρισμού από την κάθε υπηρεσία ξεχωριστά.

Προτάσεις/ εισηγήσεις των επαγγελματιών των εμπλεκόμενων κρατικών υπηρεσιών για μετεξέλιξη των ΔΔΠ και συνεργασίας τους κάτω από μια νέα δομή

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οποιαδήποτε επικαιροποίηση, αναδιαμόρφωση, και βελτίωση των ΔΔΠ χρειάζεται να τοποθετεί τη συνεχή, συστηματική και δομημένη πολυθεματική συνεργασία στο επίκεντρο, όλες οι υπηρεσίες αναγνώρισαν την ανάγκη για αλλαγή των ΔΔΠ και την μετεξέλιξή τους σε ένα πλαίσιο συνεργασίας που να διέπεται από μια καινούργια δομή. Η κοινή αυτή δομή θα μπορεί να ενσωματώνει όλες τις εισηγήσεις που αναφέρθηκαν πιο πάνω, με ένα οργανικό, αποτελεσματικό και ολιστικό τρόπο.

Αντλώντας από την εμπειρία και εμπειρογνωμοσύνη που απέκτησαν σε σχέση με τη λειτουργία του ΣτΠ, καθώς και εμπειρίες και εμπλουτισμό γνώσεων που αφορούν σε βέλτιστες πρακτικές από άλλες χώρες, οι διάφορες υπηρεσίες οραματίστηκαν τη συνεργασία τους κάτω από μια κοινή δομή η οποία παρομοιάζει του ΣτΠ ή του Σπιτιού της Γυναίκας. Επίσης, τέθηκε και η ιδέα δημιουργηθεί μια κεντρική δομή η οποία να διαχειρίζεται όλες τις περιπτώσεις βίας κατά των παιδιών (ενδοοικογενειακή, σεξουαλική, ενδοσχολική και άλλες μορφές) ή ακόμα και η μετεξέλιξη των υφιστάμενων κέντρων/ «σπιτιών» σε Family centers, όπου να μπορούν να συστεγάζονται όλα τα θέματα που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία, δηλ. βία προς τις γυναίκες, τα παιδιά, και σεξουαλική βία.

Ανεξάρτητα της συγκεκριμένης μορφής της δομής, κρίθηκε αναγκαίο όπως οι υπηρεσίες που θα λειτουργούν εκεί, να μπουν κάτω από την ίδια νομική ομπρέλα και να έχουν ένα κοινό νομικό πρωτόκολλο ώστε να καλύπτονται και νομικά.

« Συνεπώς εάν δεν υπάρχει ένας χώρος φιλικός προς το παιδί και όλοι να είναι εκεί, να είμαστε στο ίδιο σημείο και η έννοια μας να είναι πως αυτό το παιδί θα νιώθει όμορφα, ήρεμα [...] να νιώθει ασφάλεια και να ξέρει ότι μόλις άνοιξα το στόμα μου νιώθω ότι τώρα τα πράγματα μόνο καλύτερα θα πάνε...[...] εμένα μου φαίνεται αστείο σήμερα που μιλούμε να στοχεύουμε στο να κάνουμε άλλο εγχειρίδιοπρέπει να είμαστε σε ένα σπίτι όλοι μαζί και ύστερα να μιλούμε για άλλο εγχειρίδιο... Δεν μπορούμε να μιλούμε εκτός ενός κοινού χώρου... το εγχειρίδιο έχει αποτύχει. Έχουμε αρκετή εμπειρία πια για να πούμε ότι δεν λειτουργούν αυτές οι διαδικασίες και δεν θα λειτουργούν όσον όμορφα και να τις γράψουμε, είναι άλλα πλέον τα κριτήρια που πρέπει να έχουμε υπόψη μας, οι στόχοι που πρέπει να φτάσουμε για να μπορούμε να εξυπηρετήσουμε εκείνο που λέμε ότι θέλουμε να εξυπηρετήσουμε” Υπ4

«Βλέπουμε ότι αυτές οι καταστάσεις σε άλλες χώρες τυγχάνουν άλλου χειρισμού. Είναι η συστέγαση των υπηρεσιών σε ένα τόπο, η λήψη των παραπόνων εκεί και η διαχείριση των παιδιών. Άρα, εγώ είμαι υπέρ άλλων δομών. Για παράδειγμα αυτό όπως το Σπίτι του παιδιού για τη σεξουαλική κακοποίηση θα μπορούσε να υπάρχει ένα σπίτι για όλα τα παιδιά. [...] Όχι

όμως με τη δημιουργία ενός τρίτου σπιτιού. Με τη δημιουργία μιας ομπρέλας που να μπαίνουν όλα κάτω, βία στην οικογένεια, έμφυλη, μεταξύ συντρόφων, παιδιών σεξουαλική κακοποίηση. Έπρεπε όλα αυτά να είναι μαζί, γιατί στη σεξουαλική κακοποίηση, πολλές φορές βρίσκουμε και βία στην οικογένεια. [...] Να σου πω και κάτι... Το θεμιτό θα ήταν να έχουμε τα περιβόητα family centres και να μην κάνουμε σπίτι του παιδιού και σπίτι της γυναίκας και να αφήνουμε τα μωρά έξω από αυτό το παιχνίδι και να δουλεύαμε με εκείνο το τρόπο. Εκείνο θα ήταν το ιδεατό" Υπ1 .

«θεωρώ ότι τούτο που πρέπει να στοχεύσουμε είναι να μην υπάρχουν οι διατμηματικές που να εξασφαλίζουν και να καθορίζουν την διαδικασία και τη συνεργασία αλλά κάτω από εξειδικευμένες δομές εμ.. θέλει πάρα πολλή δουλειά αλλά αν έχεις μια εξειδικευμένη δομή όπου θα συμμετέχουν όλες οι υπηρεσίες... Τουλάχιστον δεν πρέπει να τραβάς το παιδί σε διάφορους τόπους, διάφορες υπηρεσίες,.. το παιδί θα βλέπει μόνο συγκεκριμένα άτομα, όχι κάθε φορά κάποιον άλλο . Έτσι θα μπορέσουμε να λύσουμε και πάρα πολλά θέματα..." Υπ3

«Θεωρώ ότι η συστέγαση των υπηρεσιών κάτω από ένα σπίτι, όπου το παιδί ξέρει ότι θα πάει σε αυτό το σπίτι και εκεί θα του ληφθεί κατάθεση, θα το αξιολογήσει ο ψυχολόγος και θα κάνει τις οποιεσδήποτε ιατροδικαστικές εξετάσεις. Γνωρίζει ότι αυτός είναι ένας χώρος όπου θα του παρασχεθούν όλες οι υπηρεσίες και είναι και ένας χώρος πιο φιλικός για το παιδί. Δηλαδή, δεν είναι ένας αστυνομικός σταθμός ή ένα γραφείο, όπως το δικό μου, είναι ένας χώρος πιο φιλικός. Θεωρώ ότι όποιες υπηρεσίες που έχουν να κάνουν με παιδιά, πρέπει με ένα τρόπο να συσσεγάζονται σε ένα χώρο όπως είναι το Σπίτι του Παιδιού. Να είναι πολύ έμπειροι και εξειδικευμένοι οι λειτουργοί που χειρίζονται αυτού του είδους τα θέματα. Να ξέρει το παιδί ότι τούτος ο χώρος είναι ο χώρος που θα πάω για να έχω στήριξη για αυτό το θέμα [...] Σίγουρα, πως να σας το πω; βρίσκω ότι η επανάληψη της εξιστορήσεις των γεγονότων δεν βοηθά πρώτα απ' όλα το ίδιο το παιδί. Να ακουστούν μια φορά εκεί που πρέπει να ακουστούν, ίσως στα πλαίσια μιας οπτικογραφημένης κατάθεσης, όπου θα μπορούν πλέον να χρησιμοποιούν την κατάθεση οι ψυχολόγοι για να βλέπουν και να ακούν τι λέχθηκε, αντί να τα ζητούν συνεχώς από το παιδί." Υπ2

«Μια δομή που θα συντονίζεται από ένα υπουργείο αλλά θα υπάρχουν στη πολυθεματική ομάδα λειτουργοί και από όλα τα υπουργεία (Υγείας, Παιδείας, Εργασίας, Δικαιοσύνης). Τούτη η ομάδα να καλύπτεται από ένα νομικό πλαίσιο που θα της δίνει την ευελιξία της παρέμβασης και της αυτόνομης λειτουργίας και θα ασχολούνται αποκλειστικά με τούτο. Αυτό το προσωπικό θα έχει πάρει κοινή εκπαίδευση, εξειδικευμένη, που θα αφορά συστημική και ολιστική παρέμβαση στην οικογένεια. Αυτή είναι η εισήγηση μου" Υπ7

«θα έβλεπα στην δημιουργία αυτού του φορέα δηλαδή στο όχι να πάω και να επαναλάβω πράγματα ή να προσθέσω ευθύνες ή να κάμω τούτες τις προσθήκες για τις πολυθεματικές για τις συγκαταθέσεις και αυτά όλα τα οποία απορρέοντα προβλήματα... Αλλά θα το έβλεπα ότι με αυτούς τους εμπλεκόμενους φορείς και τα ΜΚΟ να ερχόταν να δημιουργήσουν μια είτε εξειδικευμένη υπηρεσία, είτε δομή, είτε επιτροπή δεν ξέρω. Να μας βάλουν όλους εκεί και να μας δώσουν μίαν κοινή ευθύνη. Εγώ είμαι έτοιμη να την πάρω ως πούμε, γιατί είναι σαν να λες ότι εσύ έχεις ευθύνη αυτού, αυτού, αυτού... [...] οι ΥΚΕ προφανώς δεν μπορούν να

ανταποκριθούν...ελάτε να δούμε τι θα κάνουμε, μοίραστους την ευθύνη... έχουμε όλοι ευθύνη απέναντι σε αυτό το πράγμα.» Υπ5

Λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο των περιπτώσεων, η δημιουργία αυτού του κέντρου/ one stop shop, θεωρήθηκε μονόδρομος αφού μια τέτοια δομή θα ήταν πολύ πιο φιλική προς το παιδί, θα έβαζε το παιδί στο επίκεντρο, θα αποφεύγεται η ταλαιπωρία του παιδιού μέσω της τριβής με το σύστημα και οποιαδήποτε πιθανότητα επαναθυματοποίησης και επανατραυματοποίησης του. Παράλληλα, το παιδί θα μπορεί έχει συγκεκριμένα άτομα αναφοράς, τα οποία θα είναι σταθερά και με τα οποία θα μπορεί να νιώθει ασφάλεια. Ταυτόχρονα, αν δημιουργηθεί και ένας κοινός χώρος /στέγη που να συστεγάζει τις διάφορες υπηρεσίες, θα μπορεί και ο χώρος να διαμορφωθεί κατάλληλα ώστε να είναι ζεστός, φιλικός και προσιτός στο παιδί. Επιπρόσθετα, η δημιουργία αυτού του κοινού χώρου/δομής θα είχε ως αποτέλεσμα και την οικοδόμηση εμπειρογνωμοσύνης καθώς και τη συστηματική επιμόρφωση, υποστήριξη και εποπτεία των λειτουργών.

Ένα σημαντικό προτέρημα της κοινής δομής αποτελεί το γεγονός ότι όλες οι περιπτώσεις θα εξετάζονται πολυθεματικά από την αρχή, με στόχο μια κοινή γραμμή ανταπόκρισης σε κάθε περιστατικό, την υιοθέτηση εισηγήσεων που θα συμφωνούνται από όλες τις υπηρεσίες και την κοινή εξεύρεση λύσεων. Συγκεκριμένα, οι δράσεις θα συναποφασίζονται, θα (επανα)αξιολογούνται και θα επαναπροσδιορίζονται από όλες τις υπηρεσίες από κοινού κατά τη διάρκεια των συχνών πολυθεματικών συναντήσεων, ώστε να υλοποιείται μια συντονισμένη, στοχευμένη και ολιστική διαχείριση, για την οποία όλες οι υπηρεσίες να νιώθουν υπευθυνότητα (ownership και accountability).

Ακόμα και να μη χρειάζεται να αναμειχθεί μια υπηρεσία σε συγκεκριμένο στάδιο, το γεγονός ότι μπορούν να διεξάγονται συστηματικές κοινές πολυθεματικές συναντήσεις με όλη την ομάδα, δίνει την ευκαιρία για ενημέρωση και ανατροφοδότηση προς και από όλη την ομάδα καθώς και για παροχή εισηγήσεων από τις διάφορες υπηρεσίες στη βάση της δικής τους εμπειρογνωμοσύνης (ανεξαρτήτως αν χρειάζεται να εμπλακούν στο συγκεκριμένο στάδιο ή όχι) για το πως χρειάζεται να προσεγγιστεί η κάθε περίπτωση, ώστε να διασφαλιστεί το καλύτερο συμφέρον του παιδιού κλπ.

«Αν δουλεύουν όλοι μαζί πρώτο χτίζεται και μια κουλτούρα στη διαχείριση τούτων των περιστατικών και μιλούμε και όλοι την ίδια γλώσσα. [...] Εκεί που θα έχουμε ερωτηματικά θα τα διαχειριστούμε καλύτερα, στο πεδίο όμως, στο χώρο μας. Επίσης, είναι και η αμεσότητα, θα παραλάβουμε το θύμα, θα του πάρουμε κατάθεση, θα την παρακολουθούν και οι λειτουργοί, ίσως και ο ψυχολόγος, για να δουν πως θα προχωρήσουν. Μετά ο καθένας θα πάρει τις αρμοδιότητες του και θα συνεχίσει και όπου υπάρχει κίνδυνος θα μπορούμε να ξαναμιλούμε,

να μην περιμένουμε πότε θα βρούμε εκείνο τον αστυνομικό, στο τάδε αστυνομικό σταθμό ή στο CID. Αφού ήδη βλέπουμε ότι δούλεψε και δουλεύει στο Σπίτι του Παιδιού πρέπει να δουλέψει και για τούτα τα πράγματα» Υπ1

«Αρχικά να γίνεται ένα screening test και μια αρχική αξιολόγηση της περίπτωσης [...] και θα έπρεπε να υπάρχει ένα δομημένο πρωτόκολλο σε τούτες τις περιπτώσεις, να είναι όντως ένας αρχικός συντονισμός των υπηρεσιών για να δουλεύουν όλοι παράλληλους στόχους, ο καθένας από τη μεριά του [προς ένα κοινό σκοπό].. Να υπάρχει με το πέρας της ολοκλήρωσης της αξιολόγησης μια εκ νέου διαδικασία πολυθεματικής που να κατατίθενται τα πορίσματα και να τίθενται οι στόχοι για παρακάτω (π.χ. στόχοι θεραπείας, στήριξης της οικογένειας, στόχοι που αφορούν την προστασία του παιδιού κλπ.) που όλοι έχουν ρόλο να παίξουν και να συμμετέχουν. Ακόμη και της Αστυνομίας ο ρόλος της δεν πρέπει να εξαντλείται στο ότι απλά έστειλε μια παραπομπή. Θεωρώ ότι έχει μέρος ακόμα και στο θεραπευτικό πλάνο, στο πως θα αναχαιτίσει εκ νέου καταγγελίες, το πως θα υπενθυμίσει στους γονείς ότι «μα στην προηγούμενη αξιολόγηση φάνηκε αυτό, τι κάνατε; Γιατί έρχεστε να ξανακαταγγείλετε χωρίς να τα κάνετε αυτά;». Δηλαδή, όλοι, ο καθένας από τη μεριά του να στρέφει προς τον κοινό στόχο τα πράγματα” Υπ7

Ένα πολύ σημαντικό θέμα που τέθηκε σε σχέση με τη δημιουργία αυτή της κοινής δομής είναι αυτό της λογοδοσίας. Οι υπηρεσίες που συμμετείχαν στην έρευνα, αναγνώρισαν τη σημασία και την αναγκαιότητα της αντίστοιχης λογοδοσίας των λειτουργιών προς την κάθε υπηρεσία ξεχωριστά, παράλληλα όμως αναγνωρίστηκε και η ανάγκη να υπάρχει και ένα συλλογικό αίσθημα ευθύνης και υπευθυνότητας.

«ο καθένας αναλόγως το κομμάτι που είναι υπεύθυνος έχει το ανάλογο accountability Π.χ. αν εγώ είμαι υπεύθυνος να κάμω την κοινωνικο-ψυχολογική παρέμβαση αν πάει κάτι λάθος είναι εγώ που έχω την ευθύνη ή και το αντίστοιχο με τον ρολό της αστυνομίας... η κάθε υπηρεσία έχει ξεκάθαρο ρόλο άλλα από την άλλη βρίσκεις τρόπο να έρθουν μαζί τούτοι ούλοι για να διαχειριστούν μαζί την περίπτωση... πέφτουν εισηγήσεις στο τραπέζι και καταλήγουμε ότι η ομάδα συμφωνεί στο να πάμε με τούτη την προσέγγιση... έτσι έχει και σαν ομάδα πλέον accountability γιατί δεν αποφασίζεις μόνος σου ασχέτως” Υπ3

Προς αυτή την κατεύθυνση, κρίθηκε αναγκαία η παρουσία ενός συντονιστικού σώματος ή συντονιστή ή διευθυντή. Η διαδικασία λογοδοσίας αυτής της καινούργιας δομής γενικά προβλημάτισε αρκετά τις υπηρεσίες που έλαβαν μέρος στην έρευνα – κάποιες θεώρησαν ότι ο συντονιστής πρέπει να έχει συγκεκριμένες αρμοδιότητες ελέγχου και αξιολόγησης των περιπτώσεων, καθώς και των ίδιων των λειτουργιών και να έχει επίσης την τελική ευθύνη. Αντίθετα, άλλες υπηρεσίες ανέφεραν την ανάγκη να συμμετέχουν οι υπηρεσίες στην καινούργια κοινή δομή αλλά να μην υπάγονται ούτε διοικητικά ούτε επιχειρησιακά εκεί, απλά να εργάζονται μαζί. Αναγνώρισαν επίσης, ότι το θέμα συντονισμού και λογοδοσίας είναι αρκετά δύσκολο και περίπλοκο και μπορεί να υπάρξουν διάφορες πρακτικές δυσκολίες στην πορεία σε σχέση με αυτό το θέμα .

Συνεπώς ήταν δύσκολο να καταλήξουν σε αυτή τη φάση σε συγκεκριμένες εισηγήσεις για το πώς μπορεί να διασφαλιστεί η λογοδοσία της κοινής δομής ή τη μορφή που χρειάζεται να έχει η διαδικασία της λογοδοσίας.

«Ναι, να υπάρχει τελική ευθύνη για κάποια πράγματα αναλόγως των αρμοδιοτήτων της κάθε υπηρεσίας, υπάρχει όμως και συνολική ευθύνη σαν πολυθεματική ομάδα για εκείνα που από κοινού αποφάσισαν να κάνουν» Υπ3

«Λογοδοτούν ξεχωριστά στην υπηρεσία τους άρα επομένως χρειάζεται μια συμβουλευτική επιτροπή η οποία θα μπορεί να έχει αυτόν τον ελεγκτικό το ρόλο αλλά ο ελεγκτικός ο ρόλος να έχει και ποινικές ευθύνες [...]επομένως να είναι ξεκάθαρο, ποιου είναι η τελική ευθύνη για αυτό το πράγμα. Ούτε φυσικά και η αποποίηση της δυναμικής του κάθε τμήματος πρέπει να γίνει...Απλά θεωρώ ότι πρέπει με κάποιο τρόπο είτε να συσταθεί ένα ειδικό τμήμα το οποίο θα διαχειρίζεται τις περιπτώσεις και να έχει διευθυντή -ή θα έχει..., κάποιος θα έχει την ευθύνη αυτού του πράγματος.....» Υπ5

«εάν δεν βρεθούμε όλη κάτω από την ίδια στέγη και να λογοδοτούμε στην ίδια διεύθυνση εάν δεν λογοδοτούμε σε κοινή διεύθυνση νομίζω πως ναι θα κάνουμε μισές δουλειές» Υπ4

«ίσως διότι η δημόσια υπηρεσία λειτουργεί με τούτο τρόπο, ο καθένας μας υπάγεται στην δική του ιεραρχία ακόμη και να μας βάλεις να δουλέψουμε μαζί, στο τέλος της ημέρας θα έρθει ο καθένας και να σου πει... εμένα ο μάστρος μου, εκείνος είναι ο μάστρος μου εκατάλαβες; Δεν είναι επειδή έβαλες μες στο σπίτι έναν συντονιστή, θα ακούν στον συντονιστή του σπιτιού, ο οποίος δεν σημαίνει τίποτε για εκείνους ιεραρχικά... [...] εεεε αν δεν παραδέχομαι τούτο το συντονιστή και θεωρώ ότι εγώ είμαι, ότι εφτά, ..πέντε πλάσματα γύρω που το τραπέζι και ο καθένας εν αυτόνομος, εκατάλαβες ; δεν λογοδοτείς εναντίον του συντονιστή” Υπ4

«Μπορούμε να συνυπάρξουμε και θα βάλεις ένα συντονιστή για όλες τις υπηρεσίες. Όμως ο συντονιστής δεν θα πάει να πει του κοινωνικού λειτουργού «πήγαινε βγάλε διάταγμα» ή του αστυνομικού «πήγαινε να συλλάβεις» ή του ψυχολόγου αν θα αξιολογήσει το παιδί..... αυτά αποφασίζονται εκεί στο πεδίο που δουλεύουν μαζί. Αυτό είναι το σωστό. Δεν χρειαζόμαστε μαστόρους αλλά συντονιστές και αν δω ότι κάποιος παρεκκλίνει... πχ είμαι ο συντονιστής και βλέπω ότι κάποιος από τους λειτουργούς δεν συνεργάζεται [...] δεν απαντά τα τηλέφωνα κλπ., θα ενημερώσω των προϊστάμενο του [...] Διευθυντές έχουμε πολλούς, δεν θέλουμε...συντονισμό θέλουμε” Υπ1

Κύρια Ευρήματα/Συμπεράσματα της Αξιολόγησης των ΔΔΠ

Σύμφωνα με τις απόψεις των επαγγελματιών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, η ποιότητα και αποτελεσματικότητα των ΔΔΠ, συνδέεται με:

- Την ανάγκη να λαμβάνεται πάντα υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού
- Την προϋπόθεση οι διαδικασίες να βάζουν το παιδί στο επίκεντρο, ώστε να έχει τη λιγότερη τριβή με το σύστημα και να αποφεύγεται η (επανα)τραυματοποίηση του
- Τη διαχείριση των περιπτώσεων από εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο έχει την κατάλληλη κατάρτιση και εμπειρογνωμοσύνη
- Την κοινή αξιολόγηση της επικινδυνότητας και την άμεση ανταπόκριση στις συγκεκριμένες ανάγκες του παιδιού
- Την ανάγκη να υπάρχει μια ουσιαστική πολυθεματική/διατμηματική προσέγγιση καθώς και η απαραίτητη δέσμευση για συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών και λογοδοσία

Προβληματισμοί σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι διαδικασίες διασφαλίζουν επαρκώς το μέγιστο συμφέρον του παιδιού

Οι υφιστάμενες διαδικασίες (ΔΔΠ), ως έχουν, παρουσιάζουν διάφορες ελλείψεις και κενά, με τις εκπροσώπους των διαφόρων εμπλεκόμενων υπηρεσιών να εκφράζουν προβληματισμό ως προς το βαθμό που πραγματικά ανταποκρίνονται στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Προς αυτή την κατεύθυνση, οι επαγγελματίες που έλαβαν μέρος στην αξιολόγηση των ΔΔΠ ανέφεραν ότι:

- Η ανάγκη να ακολουθηθούν οι διαδικασίες που προνοούνται ξεχωριστά για κάθε υπηρεσία «κατά γράμμα», ώστε η κάθε υπηρεσία να μπορεί να νιώθει ότι έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, καταλήγει στο να εξυπηρετούνται στο τέλος οι διαδικασίες καθαυτές και όχι το παιδί, συχνά αφήνοντάς το εκτεθειμένο.
- Φαίνεται να απουσιάζει μια κοινή αξιολόγηση της κάθε περίπτωσης από τα αρχικά στάδια ώστε να μπορέσει να σχηματιστεί μια κοινή αντίληψη από όλες τις υπηρεσίες σε σχέση με τις ανάγκες του παιδιού και του τι θα αποτελούσε το βέλτιστο συμφέρον του στη συγκεκριμένη περίπτωση. Στην απουσία αυτής της κοινής αξιολόγησης, αρκετές φορές οι προτεραιότητες της κάθε υπηρεσίας είναι διαφορετικές ή και αντικρουόμενες, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει μια κοινή γραμμή ανταπόκρισης.

- Απουσιάζει επίσης και μια κοινή εκτίμηση του βαθμού επικινδυνότητας και ένα κοινό πλάνο διαχείρισης στη βάση αυτής της εκτίμησης.
- Οι ίδιες οι διαδικασίες καθαυτές, καταλήγουν πολλές φορές να είναι (επανα)τραυματικές, αναγκάζοντας το παιδί να έχει μια ψυχοφθόρα τριβή με το σύστημα. Η ανάγκη, λόγω των υφιστάμενων διαδικασιών, να πηγαίνει το παιδί από υπηρεσία σε υπηρεσία για να εξιστορήσει τα συμβάντα στη κάθε υπηρεσία ξεχωριστά, έχει ως αποτέλεσμα να αναβιώνει την ιστορία, και το τραύμα, ξανά και ξανά.
- Ο τρόπος που γίνεται η υποβολή του παιδιού στην ιατρική εξέταση θεωρείται επίσης προβληματικός λόγω της ακαταλληλότητας και των μη-φιλικών προς το παιδί χώρων που επιτελούνται καθώς και της (εν δυνάμει αχρείαστης) παρουσίας ενός μεγάλου αριθμού επαγγελματιών, με αποτέλεσμα να νιώθει το παιδί εκτεθειμένο και ευάλωτο.
- Η αποσπασματικότητα των διαδικασιών ανά υπηρεσία και τεχνικές λεπτομέρειες (technicalities) για χάρη των διαδικασιών, οδηγούν κάποιες φορές σε αδιέξοδα, ή καθυστερούν την πορεία μιας υπόθεσης, με αποτέλεσμα να μην προχωρά όσο άμεσα χρειάζεται.

Ενδουηρησιακά κενά που παρατηρήθηκαν, ειδικά σε σχέση με την απουσία εξειδίκευσης στις κρατικές υπηρεσίες

Ένα αξιοσημείωτο κενό που αναφέρθηκε σε σχέση με την εφαρμογή των ΔΔΠ είναι η απουσία της αποκλειστικής ενασχόλησης και συγκεκριμένης εξειδίκευσης των κρατικών υπηρεσιών στη διαχείριση περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας που αφορά τα παιδιά. Συγκεκριμένα αναγνωρίστηκαν σημαντικές ελλείψεις όσο αφορά:

- Την εξειδίκευση των εμπλεκόμενων λειτουργών, το κτίσιμο της απαραίτητης εμπειρογνωμοσύνης μέσα στην κάθε υπηρεσία, την ανάπτυξη δεξιοτήτων αποτελεσματικού χειρισμού των περιπτώσεων και την υιοθέτηση μιας φιλικής και παιδοκεντρικής προσέγγισης προς το παιδί. Σημειώθηκε ότι η συγκεκριμένη εξειδίκευση χρειάζεται να διασαφηνιστεί με συγκεκριμένα κριτήρια όπως π.χ. ακαδημαϊκές σπουδές, εμπειρία, χρόνια υπηρεσίας, συγκεκριμένη πείρα, συστηματική και συνεχιζόμενη επιμόρφωση κλπ.
- Τη συστηματική εκπαίδευση για τη συνεχή και συνεχιζόμενη ανάπτυξη και επικαιροποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων αποτελεσματικής ανταπόκρισης σε περιστατικά
- Τη συστηματική εποπτεία των λειτουργών για επαναξιολόγηση του χειρισμού των περιπτώσεων, καθώς και σημαντικής στήριξης του προσωπικού

- Την άμεση ανταπόκριση στα περιστατικά λόγω φόρτου εργασίας (π.χ. μη διαθεσιμότητα λειτουργών και αδυναμία στο να ανταποκριθούν σε κάποιο περιστατικό εντός των χρονικών ορίων που προβλέπονται από τις ΔΔΠ, σημαντικές καθυστερήσεις στη διευθέτηση ραντεβού για ψυχολογική στήριξη του παιδιού, καθυστερήσεις νομικής γνωμάτευση ή νομικής καθοδήγησης σε θέματα που είναι επείγοντα, καθυστερήσεις αναφορών από τα σχολεία, ελλιπής ενημέρωση προς τις άλλες υπηρεσίες όσο αφορά την εξέλιξη της υπόθεσης κλπ.)
- Τον καθορισμό συγκεκριμένων λειτουργών που να διαχειρίζονται την υπόθεση από την αρχή μέχρι το τέλος και που να λειτουργούν τόσο όσο άτομα αναφοράς προς το παιδί (έχοντας κτίσει μια σχέση μαζί του) αλλά και ως contact points προς τις άλλες υπηρεσίες (αντίθετα παρουσιάζεται συχνή εναλλαγή λειτουργών κατά την έκβαση μιας υπόθεσης)
- Το συστηματικό έλεγχο, αξιολόγηση και follow up των περιπτώσεων (που φαίνεται να πηγάζει λόγω φόρτου εργασίας) με σκοπό την επαναξιολόγηση του πλάνου δράσης ανάλογα με τις συνεχείς αναδυόμενες ανάγκες που προκύπτουν, την αναγνώριση κενών που μπορεί να υπάρχουν, την εξεύρεση καινούργιων λύσεων και την εφαρμογή πιο αποτελεσματικών τρόπων ανταπόκρισης.

Κενά που παρουσιάζονται λόγω της απουσίας μιας ουσιαστικής διατμηματικής προσέγγισης

Ενώ το ΕΔΔΠ αναφέρει λεπτομερώς και με σαφήνεια το ρόλο, τις αρμοδιότητες, τις ευθύνες καθώς και τον συγκεκριμένο τρόπο δράσης της κάθε υπηρεσίας ξεχωριστά, δεν καθορίζει όμως τη διατμηματική συνεργασία καθαυτή. Απουσιάζει δηλαδή ένα κοινό πρωτόκολλο καθώς και κατευθυντήριες γραμμές που να προσδιορίζουν τον τρόπο συνεργασίας, επικοινωνίας, ανατροφοδότησης και συντονισμού των υπηρεσιών. Η αποσπασματική προσέγγιση ανά υπηρεσία και η έλλειψη ουσιαστικής διατμηματικής συνεργασίας φαίνεται να οδηγεί σε :

- απουσία μιας κοινής εκτίμησης της επικινδυνότητας και μη σχεδιασμό κοινού πλάνου δράσης
- κενά, παρακωλύσεις, αδιέξοδα, και στασιμότητα κάποιων υποθέσεων
- έλλειψη συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών
- μη-συνοχή όσο αφορά τους χειρισμούς, με αποτέλεσμα να μην ακολουθούνται πάντα οι διαδικασίες
- παραγνώριση των συνυφασμένων αναγκών της οικογένειας (όχι μόνο του παιδιού) και ιδιαίτερα των μητέρων, οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις είναι και οι ίδιες επιζώντες της ενδοοικογενειακής βίας

- κενά που αφορούν τον καθορισμό του ευρύτερου ρόλου των ΜΚΟ (ιδιαίτερα του ΣΠΑΒΟ) στις ΔΔΠ και συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές που να διασαφηνίζουν το ρόλο, ευθύνες, αρμοδιότητες και τη συνεργασία τους με τις υπόλοιπες υπηρεσίες καθώς και την ανάμειξή τους στην πιο μακροπρόθεσμη και πολύπλευρη στήριξη των παιδιών και των οικογενειών τους
- έλλειψη ενημέρωσης, ανατροφοδότησης, ανταλλαγής πληροφοριών και γενικής επικοινωνίας μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών όσο αφορά την εξέλιξη των υποθέσεων και του πλάνου δράσης που χρειάζεται να ακολουθηθεί
- απουσία μιας κοινής συστηματικής παρακολούθησης, ελέγχου, αξιολόγησης και επαναξιολόγησης των περιστατικών, με σκοπό τον εντοπισμό κενών ή επιπρόσθετων αναγκών και επανασχεδιασμό του πλάνου δράσης
- (στην έλλειψη πιο συστηματικής και άμεσης νομικής καθοδήγησης), ασυνεννοησίες όσο αφορά τις ερμηνείες νομικών προνοιών, σύγχυση σε θέματα που αφορούν τη γονική συγκατάθεση, κενά/παρατυπίες στην εφαρμογή του τι προνοεί ο νόμος, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η παρουσίαση ή η έκβαση της υπόθεσης στο δικαστήριο
- επικέντρωση σε μια πρώτη, αρχική ανταπόκριση στα περιστατικά αντί σε μια πιο μακροπρόθεσμη παρακολούθηση της υπόθεσης και πιο συστηματικών δράσεων στήριξης ή/και προστασίας του παιδιού
- απουσία μιας συνεχούς παρακολούθησης και follow up της κάθε περίπτωσης με στόχο την καλύτερη ανταπόκριση στις αναδυόμενες ανάγκες ή των πιο σύνθετων προβλημάτων που μπορεί να έχουν αναδειχθεί στην πορεία.

Εισηγήσεις των Επαγγελματιών για Βελτίωση, Ανάπτυξη και Αναδιαμόρφωση των ΔΔΠ

Για να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν τα κενά και τα προβλήματα που αναγράφονται πιο πάνω και λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να εξυπηρετείται πάντα το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, η πλειονότητα των επαγγελματιών πρότειναν **αναδιατύπωση των ΔΔΠ με τρόπο που να βάζει στο επίκεντρο το παιδί**: να περιστρέφονται δηλαδή οι διαδικασίες γύρω από το κάθε στάδιο που χρειάζεται να περάσει το παιδί από τη στιγμή που γίνεται η πρώτη αναφορά, με συγκεκριμένες διευκρινήσεις για το ποιες εμπλεκόμενες υπηρεσίες χρειάζεται να αναμειχθούν στο συγκεκριμένο στάδιο, με ποιο τρόπο, πώς θα συνεργαστούν με άλλες υπηρεσίες και πώς θα γίνει ο συντονισμός μεταξύ τους.

Προς αυτή την κατεύθυνση, χρειάζεται να **ενισχυθεί σημαντικά ο διατμηματικός χαρακτήρας των ΔΔΠ** κάτι που οι συμμετέχουσες επαγγελματίες οραματίστηκαν **μέσω της δημιουργίας συγκεκριμένων κλιμακίων σε κάθε υπηρεσία**, τα οποία θα

έχουν την κατάλληλη εξειδίκευση και θα διαχειρίζονται αποκλειστικά. μόνο περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας που αφορούν παιδιά.

Αναγνωρίστηκε επίσης η αναγκαιότητα και χρησιμότητα **της συχνής και συστηματικής αξιοποίησης των πολυθεματικών συναντήσεων**, ώστε να δημιουργείται μια ολιστική, σφαιρική, κοινή εικόνα και αντίληψη για την κάθε περίπτωση. Ιδιαίτερα σημαντική κρίθηκε η διεξαγωγή μιας κοινής αρχικής αξιολόγησης της περίπτωσης του κάθε παιδιού, ώστε να αποφασίζονται από κοινού οι προτεραιότητες καθώς και το πλάνο δράσης που να ανταποκρίνεται καλύτερα στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, να γίνεται μια κοινή εκτίμηση της επικινδυνότητας και να υπάρχει μια κοινή γραμμή ανταπόκρισης. Παράλληλα, μόλις οι υπηρεσίες βεβαιωθούν ότι το παιδί είναι ασφαλές, χρειάζεται να συγκροτηθεί και ένα πλάνο μιας πιο μακροπρόθεσμης στήριξης του παιδιού και της οικογένειας από τις διάφορες εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Χρειάζεται επίσης μια συστηματική παρακολούθηση των περιστατικών ώστε να γίνεται μια αξιολόγηση και επαναξιολόγηση της παρέμβασης και να καθορίζονται διορθωτικές ή επιπρόσθετες δράσεις που να ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες ανάγκες του παιδιού και της οικογένειας. Προς αυτή την κατεύθυνση, η ολιστική και μακροπρόθεσμη στήριξη των οικογενειών θα επωφελείτο από μια πιο στενή και πολύπλευρη συνεργασία των κρατικών υπηρεσιών με τους ΜΚΟ. Για τον καλύτερο συντονισμό και επίβλεψη του πλάνου δράσης, εκφράστηκε και η ανάγκη ορισμού ενός συντονιστή/συντονίστριας, πέραν του/της αρμόδιου λειτουργού της περίπτωσης που να αναλαμβάνει ρόλο μη ελεγκτικού τύπου επόπτη/επόπτριας. Επίσης, με στόχο τη δέσμευση των υπηρεσιών για τη διατμηματική συνεργασία εκφράστηκαν εισηγήσεις για πιθανή επικύρωση συγκεκριμένων κατευθυντήριων γραμμών που να ορίζουν αυτή τη συνεργασία σε κανονισμούς ή νομοθεσία.

Παράλληλα, κατά τις απόψεις των επαγγελματιών, διαφάνηκε ότι για να διασφαλιστεί μια συνεχής, συστηματική και δομημένη πολυθεματική συνεργασία, η οποία να αποτελεί τη βάση των ΔΔΠ, χρειάζεται να υπάρξει **μια καινούργια δομή συνέργειας και συνεργασίας των υπηρεσιών**. Η δημιουργία αυτή της καινούργιας δομής, υπό τη μορφή ενός one-stop-shop ή σπιτιού/εξειδικευμένου κέντρου, θα ήταν πολύ πιο φιλική προς το παιδί, θα έβαζε το παιδί στο επίκεντρο, θα συντείνει στο να αποφεύγεται η ταλαιπωρία του παιδιού μέσω της τριβής με το σύστημα καθώς και οποιαδήποτε πιθανότητα επαναθυματοποίησης και επανατραυματοποίησης του. Παράλληλα, το παιδί θα μπορεί έχει συγκεκριμένα άτομα αναφοράς, τα οποία θα είναι σταθερά και με τα οποία θα μπορεί να νιώθει ασφάλεια. Ταυτόχρονα, σε περίπτωση που είναι

εφικτό η καινούργια δομή να συστεγαστεί κάτω από την ίδια στέγη, θα μπορούσε και ο χώρος να διαμορφωθεί κατάλληλα ώστε να είναι ζεστός, φιλικός και προσιτός στο παιδί.

Προς την κατεύθυνση της δημιουργίας μιας καινούργιας δομής, επισημάνθηκε και η ανάγκη για ξεκάθαρη λογοδοσία και συνυπευθυνότητα: ενώ θα υπάρχει η αντίστοιχη λογοδοσία των λειτουργιών προς τις υπηρεσίες τους ξεχωριστά χρειάζεται να διασφαλίζεται και ένα συλλογικό αίσθημα ευθύνης και συνυπευθυνότητας. Ως εκ τούτου, κρίθηκε αναγκαία η παρουσία ενός συντονιστικού σώματος ή συντονιστή ή διευθυντή. Η διαδικασία λογοδοσίας αυτής της καινούργιας δομής γενικά προβλημάτισε αρκετά τις υπηρεσίες που έλαβαν μέρος στην έρευνα – κάποιες θεώρησαν ότι η συντονίστρια/ συντονιστής χρειάζεται να έχει συγκεκριμένες αρμοδιότητες ελέγχου και αξιολόγησης των περιπτώσεων, καθώς και των ίδιων των λειτουργιών και να έχει επίσης την τελική ευθύνη. Αντίθετα, άλλες υπηρεσίες ανέφεραν την ανάγκη να συμμετέχουν οι υπηρεσίες στην καινούργια κοινή δομή αλλά να μην υπάγονται ούτε διοικητικά ούτε επιχειρησιακά εκεί, απλά να εργάζονται μαζί. Αναγνώρισαν επίσης, ότι το θέμα συντονισμού και λογοδοσίας είναι αρκετά δύσκολο και περίπλοκο, συνεπώς ήταν δύσκολο να καταλήξουν σε συγκεκριμένες εισηγήσεις σε αυτή τη φάση.

Η δημιουργία των ειδικών κλιμακίων, είτε σε μια καινούργια δομή/στέγη ή όχι, φαίνεται να αποτελεί μονόδρομο ως προς την εξέλιξη, αναβάθμιση και επικαιροποίηση των ΔΔΠ. Για την τελεσφόρα επίτευξή της απαραίτητη προϋπόθεση φαίνεται να αποτελεί η άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαφόρων κενών που παρουσιάστηκαν σε ενδοπηρεσιακό επίπεδο επίσης. Προς αυτή την κατεύθυνση, χρειάζεται να :

- υπάρξει εξειδίκευση των λειτουργιών των κλιμακίων της κάθε υπηρεσίας σε θέματα γνώσεων, ευαισθητοποίησης, κατάλληλης προσέγγισης και δεξιοτήτων χειρισμού περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας που αφορά παιδιά
- υπάρχει συστηματική και συνεχή επιμόρφωσή τους, ώστε να συνεχίζει να κτίζεται η κατάλληλη εμπειρογνωμοσύνη, να αναπτύσσονται οι δεξιότητες και να επικαιροποιείται η γνώση
- διασφαλιστεί συστηματική εποπτεία των λειτουργιών, προτιμότερα από εξωτερικό επόπτη/επόπτρια που να προβαίνει στην επαναξιολόγηση των χειρισμών και να παρέχει στήριξη, ενδυνάμωση, καθοδήγηση στις/στους λειτουργούς και μια ουδέτερη ματιά όταν χρειάζεται.
- διασφαλιστούν εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου, αξιολόγησης, επαναξιολόγησης και follow up των περιπτώσεων με σκοπό την ανάδειξη κενών στο πλάνο δράσης/χειρισμό των περιπτώσεων και της αποτελεσματικής αντιμετώπισής τους.

Αν και υπήρξαν εναλλακτικές εισηγήσεις που αφορούν το όραμα των υπηρεσιών για την εξέλιξη και αναβάθμιση των ΔΔΠ, εκείνο που αποτελεί μια αδιαπραγμάτευτη κοινή βάση είναι η παροχή ποιοτικών και αποτελεσματικών υπηρεσιών προστασίας, ασφάλειας και στήριξης του παιδιού, μέσω μιας άμεσης ανταπόκρισης και με διαδικασίες που να βάζουν το παιδί, και το βέλτιστο συμφέρον του στο επίκεντρο.

Εισηγήσεις με βάση τα ευρήματα της παρούσας Αξιολόγησης των ΔΔΠ

Τα ευρήματα της παρούσας Αξιολόγησης των ΔΔΠ, κατέδειξαν ότι, η ενίσχυση της διατμηματικότητας/ συντονισμού των εμπλεκόμενων υπηρεσιών αποτελεί διαχρονική επιτακτική ανάγκη, καθώς και τη βασική προϋπόθεση για τον αποτελεσματικό χειρισμό των υποθέσεων βίας. Δεδομένων των νομοθετικών εξελίξεων και των μέχρι τώρα πολιτικών δράσεων στο θέμα της βίας, **η διατμηματικότητα/ συντονισμός των εμπλεκόμενων υπηρεσιών θα πρέπει να είναι πολυεπίπεδη/ος και να διασφαλίζεται μέσα από τα πιο κάτω:**

- **Ενδοτμηματική/ εσωτερική εξειδίκευση** στο θέμα ώστε ν' ανταποκρίνεται στις διαφορετικές ανάγκες των εμπλεκόμενων κρατικών υπηρεσιών, μέσα από τη δημιουργία εξειδικευμένων κλιμακίων/ ομάδων.
- **Διυπηρεσιακές Ομάδες** κρατικών λειτουργών, επίσημα διορισμένων από τις εμπλεκόμενες κρατικές υπηρεσίες, με συγκεκριμένους Όρους Εντολής από το Υπουργικό Συμβούλιο, με σκοπό να διασφαλίζεται η διασύνδεση, η εποπτεία, καθώς και να διατυπώνεται η κρατική ευθύνη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για την αποτελεσματική εφαρμογή των διαδικασιών.
- **Πολυθεματικές Ομάδες** με επαγγελματίες πρώτης γραμμής από τις εμπλεκόμενες κρατικές υπηρεσίες για συντονισμό ενεργειών με στόχο την αποτελεσματική διαχείριση των υποθέσεων.
- **Ενιαίο/ κεντρικό μηχανογραφημένο σύστημα** για την καταγραφή και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατικών υπηρεσιών.
- **Διατμηματική εκπαίδευση/ επιμόρφωση** των κρατικών λειτουργών σε συστηματική βάση.
- **Επαγγελματική εποπτεία προσωπικού** η οποία να διασφαλίζει το πλαίσιο εργασίας/ ενεργειών των κρατικών λειτουργών και να παρέχει στήριξη/ καθοδήγηση στη διαχείριση των υποθέσεων.
- **Διαδικασία συστηματικής παρακολούθησης και επαναξιολόγησης των υποθέσεων (monitoring and follow-up)** για διαφοροποίηση αναγκών και αποτροπή ενδεχόμενης κλιμάκωσης του κινδύνου. Επίσης, η παρακολούθηση και επαναξιολόγηση των υποθέσεων συμβάλει στην αξιολόγηση της καταλληλότητας των παρεμβάσεων που έχουν παρθεί, και την ενδεχόμενη ανάγκη διαφοροποίησης τους.

- **Διατμηματική κοινή «γλώσσα» και συναντίληψη** για θέματα όπως,
 - **Εκτίμηση/ αξιολόγηση κινδύνου των υποθέσεων** - με την υιοθέτηση ενός εργαλείου αξιολόγησης κινδύνου, σύμφωνα με καλές πρακτικές άλλων ευρωπαϊκών χωρών.
 - **Μητέρα και παιδί που βιώνουν βία, θα πρέπει ν' αντιμετωπίζονται μαζί**, ως μια ομάδα, αφού αντιμετωπίζουν τον ίδιο κίνδυνο, αλλά και το γεγονός ότι η μητέρα αποτελεί τον πιο σημαντικό προστατευτικό παράγοντα για το παιδί.
 - **Το «βέλτιστο συμφέρον» του παιδιού** θα πρέπει να ερμηνευτεί με συγκεκριμένους δείκτες και να συνδεθεί με συγκεκριμένες δράσεις από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, ώστε να μην τυγχάνει παρερμηνείας λόγω αοριστίας. Το εν λόγω ζήτημα θα πρέπει να συνδεθεί με τις γονικές συγκρούσεις, τα θέματα επιμέλειας/ επίσκεψης από το δράστη-γονέα, καθώς και της γονικής αποξένωσης (όρος που χρησιμοποιούν συχνά οι δράστες είτε για να πάρουν την επιμέλεια των παιδιών από τη μητέρα-θύμα, είτε για να συνεχίζουν την άσκηση βίας και τον έλεγχο στη μητέρα μέσα από το παιδί).
- Διατμηματική/διυπηρεσιακή συνεργασία μέσα από **συστέγαση κρατικών υπηρεσιών σε εξειδικευμένες Δομές** με σκοπό την εντατική διυπηρεσιακή αποτελεσματική διαχείριση των υποθέσεων βίας.

Παράρτημα – Οδηγός συνέντευξης

ΜΕΡΟΣ 1: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. Πώς θα αξιολογούσατε το βαθμό **της ευαισθητοποίησης και γνώσης των λειτουργιών** της Υπηρεσίας σας όσο αφορά τις διατμηματικές διαδικασίες για παιδιά;
2. Σε ποιο βαθμό είναι **ξεκάθαρες οι ευθύνες και αρμοδιότητες** της υπηρεσίας σας σε σχέση με τις διατμηματικές διαδικασίες για παιδιά;
 - Τι θα μπορούσε να κάνει τις διαδικασίες πιο ξεκάθαρες;
3. Ο σκοπός των ΔΔΠ είναι να οριστεί η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων και υπηρεσιών. Σε ποιο βαθμό θα λέγατε ότι όντως οι ΔΔΠ **προωθούν επαρκώς και επεξηγούν τη διατμηματική συνεργασία**; Γιατί το λέτε αυτό; Εξηγήστε.
4. Και πάλι σε σχέση με τη διατμηματική συνεργασία, θα ήθελα την άποψή σας σχετικά με **τις προτεραιότητες** που αφορούν τη διαχείριση μιας συγκεκριμένης περίπτωσης βίας που αφορά παιδί. **Υπάρχει μια κοινή γραμμή και μια κοινή συνισταμένη** μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών ή έχετε παρατηρήσει να διαφέρουν οι προτεραιότητες μεταξύ των υπηρεσιών; Με ποιο τρόπο γίνεται αυτό; Εξηγήστε.
 - Ποιος είναι ο **αντίκτυπος των διαφορετικών προτεραιοτήτων** θα λέγατε;
5. Κατά την εφαρμογή των διατμηματικών διαδικασιών, **λαμβάνεται επαρκώς υπόψη πρώτιστα το μέγιστο συμφέρον του παιδιού**; Εξηγήστε.
 - Ποιες πρακτικές ή διαδικασίες ή παρακωλύσεις θα λέγατε ότι δε λαμβάνουν επαρκώς υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού;
 - **Ποιος ο αντίκτυπος προς το παιδί** θα λέγατε;
 - Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί προς αυτή την κατεύθυνση;
6. Κατά τη γνώμη σας, ο τρόπος που είναι διαμορφωμένες οι διατμηματικές διαδικασίες, **παρέχουν επαρκώς την απαραίτητη φροντίδα και ασφάλεια** προς τα παιδιά;
 - Γίνεται επαρκή **εκτίμηση του ρίσκου** από τις αρμόδιες υπηρεσίες;
 - Προστατεύεται το παιδί επαρκώς από **επαναθυματοποίηση**;

7. Υπάρχει **η απαραίτητη εξειδίκευση** μέσα στις διάφορες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης και της δικής σας, δηλαδή άτομα που έχουν συγκεκριμένη **εμπειρογνωμοσύνη και σχετική πείρα** συγκεκριμένα στο θέμα της ενδοοικογενειακής βίας κατά των παιδιών;
8. Ποια η δική σας γνώμη σας όσο αφορά την εξειδίκευση; Θα ήταν κάτι **θεμιτό ή βοηθητικό** πιστεύετε να υπάρχει αυτή η εξειδίκευση **και η αποκλειστική/αφοσιωμένη ενασχόληση με θέματα ενδοοικογενειακής βίας σε κάθε υπηρεσία;**

ΜΕΡΟΣ 2: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

9. Ας δούμε πιο συγκεκριμένα **την αποτελεσματικότητα** των διατμηματικών διαδικασιών. Τι σημαίνει για σας **ποιότητα και αποτελεσματικότητα των ΔΔΠ;**
10. Ποιοι για σας είναι οι **πιο σημαντικοί παράγοντες** που καθιστούν μια διατμηματική συνεργασία **αποτελεσματική και ποιοτική;**
11. Ποια πιστεύετε είναι **τα δυνατά σημεία** των διατμηματικών διαδικασιών για παιδιά; Τι είναι εκείνο που κατά τη γνώμη σας δουλεύει σωστά και είναι σημαντικό να συνεχίσει έτσι;
12. **Ποια κενά** έχετε παρατηρήσει σε σχέση με τις ΔΔΠ;
13. Τι φαίνεται να απουσιάζει σε σχέση με **το συντονισμό και τη διατμηματική συνεργασία καθαυτή;**
14. Ποιες συγκεκριμένες **παρακωλύσεις, καθυστερήσεις ή μη εφαρμογή των διαδικασιών** έχετε παρατηρήσει σε σχέση με τις διατμηματικές διαδικασίες για παιδιά; Πώς είναι **η ανταπόκριση των διαφόρων εμπλεκόμενων** υπηρεσιών;
15. Ποια προβλήματα ή δυσκολίες έχετε παρατηρήσει σε σχέση **με την ενημέρωση και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων φορέων;** Υπάρχει επαρκής και συνεχής ενημέρωση από τις διάφορες υπηρεσίες σε σχέση με μια

συγκεκριμένη περίπτωση; Από ποιες υπηρεσίες φαίνεται να λείπει αυτή η συνεχής και επαρκής ενημέρωση;

ΜΕΡΟΣ 3: ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΔΠ.

16. Αν θα μπορούσατε να σκεφτείτε **το ιδανικό πλαίσιο διατμηματικής συνεργασίας** μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων πώς θα έμοιαζε αυτό; Εξηγείστε.
17. Πώς, κατά τη γνώμη σας, θα μπορούσε να επιτευχθεί **η επικαιροποίηση, η βελτίωση, η ανάπτυξη και η επαναδιαμόρφωση** των ΔΔΠ ώστε να διασφαλίζεται η πιο αποτελεσματική διαχείριση περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας κατά των παιδιών;
- Εξηγείστε. Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα;
 - Πώς **θα εξασφαλιζόταν η διατμηματική συνεργασία** καθαυτή;
 - Πως θα εξασφαλιζόταν **το μέγιστο συμφέρον του παιδιού** σε αυτή την περίπτωση;
 - Πώς θα διεκπεραιωνόταν η **επικοινωνία και η συνεργασία** μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών και φορέων;
18. Γενικά, κατά τη δική σας άποψη τι θα βοηθούσε **να ενισχύσει την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των μηχανισμών παροχής υπηρεσιών φροντίδας**, προστασίας και στήριξης παιδιών που αντιμετωπίζουν ενδοοικογενειακή βία;

Σας ευχαριστώ πολύ!